

Збірник наукових матеріалів
XLII Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ»

6 квітня 2020 року

Частина 4

м. Вінниця

Актуальні проблеми сучасної науки, XLII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 6 квітня 2020 року. – Ч.4, с. 76.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLII Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Актуальні проблеми сучасної науки», 6 квітня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Педагогічні науки

<i>Алмаши-Копин А.В., Білик О.В.</i> СУТНІСТЬ І ЗМІСТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	5
<i>Баран С.М.</i> ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	8
<i>Басараб В.В., Беспалько Л.А.</i> СУТНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА.....	12
<i>Бережна Л.В.</i> БРЕЙДИНГ – ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ ВЧИТЕЛЯ	14
<i>Беспалько В.В., Гмітер Г.О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	20
<i>Білявський С.М., Постернак Н.О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ	23
<i>Вакалюк Р.М.</i> МУЗИЧНА КРИТИКА ТА ЇЇ ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ.....	26
<i>Варнавська І.В., Ротаєнко О.В.</i> КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ	28
<i>Вовк В.В., Печерська Т.В.</i> ЗБІЛЬШЕННЯ РОЛІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ	33
<i>Возна С.А.</i> ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	36
<i>Войчун О.В.</i> АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ	41
<i>Волошена В.В.</i> СТОХАСТИКА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ МАТЕМАТИКИ ...	44
<i>Воронецька В.В.</i> СТРУКТУРА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ШКОЛЯРА.....	47
<i>Гнатюк О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	53

<i>Головатенко О.М.</i> ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ. МЕТОДИКИ ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКИ	58
<i>Гонтарик Г.М.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	64
<i>Гординський С.І.</i> ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВНЗ, ЯК БАЗОВОГО ЕЛЕМЕНТА БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	69

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Алмаши-Копин А.В., Білик О.В.
викладачі образотворчого мистецтва
та художньої праці
гуманітарно-педагогічний коледж
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

Сучасному суспільству необхідні освічені, високоморальні, активні фахівці, які можуть самостійно приймати рішення в ситуації вибору, здатні до співпраці, відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, мають розвинене почуття відповідальності, готові до міжкультурної взаємодії тощо. Відповідно, система вищої педагогічної освіти повинна готувати педагогів нового формату, здатних гідно взаємоіснувати у громадянському суспільстві та ефективно здійснювати власну професійну діяльність. Це завдання можна вирішити через модернізацію змісту освіти, беручи за основу компетентнісний підхід.

Даний підхід висуває на перший план вміння вирішувати проблеми в різних сферах життєдіяльності, в тому числі і професійній. На думку Б.Ельконіна, компетентнісний підхід має на увазі «ситуації включення» [4, с.39]. Слово «включення», яке вживається вченим, означає оцінку ситуації, проектування дій і відносин, яке вимагає тих чи інших рішень. Таким чином, окрім основного процесу передачі і засвоєння професійних знань, умінь і навичок, повинна бути сформована система цілісних професійних та особистісних якостей.

У науковій літературі виділяють різні види компетентностей: комунікативну, соціальну, психолого-педагогічну, інформаційну, професійну та ін. Серед них особливе місце займає культурологічна компетентність, яка базується на одному з педагогічних підходів - культурологічному. Цей підхід з'явився не випадково, оскільки в даний час освіта все ще переважає предметний, а не проблемний підхід до власного змісту.

Як зазначає О.Панкратова [3], культурологічна компетентність розглядається як сукупність знань про культуру в широкому та вузькому понятті цього слова, яка дозволяє намалювати цілісну картину світу та показати значення навчальної дисципліни для уточнення цієї картини, яка дозволяє визначити місце людини в світі та способи зміни світу з урахуванням отриманих знань. В свою чергу, О.Музальов вважає, що культурологічна компетентність передбачає сформованість гуманістичного бачення світу, духовно-естетичних цінностей, власної думки і переконання, здібності стверджувати та відстоювати їх; необхідності літератури для саморозвитку і самореалізації духовного світу людини, для досягнення гармонійних стосунків індивідуума з навколишнім світом: осмислення внутрішньої єдності систем цінностей, відображених у літературі; здатність до критичного мислення, уміння протистояти антигуманістичним тенденціям у сучасній культурі; задоволення духовних запитів учнів, зумовлених психологічними особливостями старшого підліткового та юнацького віку [2, с.69 - 79].

Погоджуємося з О.Кравченко-Дзондза, що культурологічна компетентність майбутнього вчителя - це цілісне, інтегративне, багаторівневе, особистісне новоутворення, що є результатом професійної підготовки майбутнього учителя у вищому закладі освіти та в процесі неперервної педагогічної освіти, успішність якої зумовлена сукупністю сформованих у фахівця компетенцій, які сприяють соціалізації особистості, формуванню в неї світоглядних та науково-професійних поглядів, формуванню педагогічної творчості та майстерності, визначають успішність професійної педагогічної діяльності, здатність до самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення впродовж життя. Показником сформованості культурологічної компетентності студентів дослідниця вважає уміння розглядати й аналізувати українську культуру в порівняльному аспекті, уміння засвоювати й оцінювати культурологічний досвід інших народів в контексті міжкультурних традицій, уміння розпізнавати національні цінності; уміння долати культурологічні перешкоди в умовах професійної діяльності. У тлумаченні поняття «культурологічна компетентність» О.Кравченко-Дзондза виділяє такі суттєві ознаки: належність культурологічної компетентності до інтелектуальних

здібностей індивіда; формування навичок грамотного використання культурної спадщини; формування знань про культуру як цілісну систему, різноманіття культур у просторі й часі, взаємодію культур, типи культур, закономірності розвитку соціокультурного життя, закономірності художнього процесу, історію ментальностей за допомогою спеціально організованого навчання; виховання потреб у правильній соціальнокультурній самоідентифікації людини, а через неї й суспільства в цілому; утвердження національної, культурної, соціальної й релігійної толерантності (терпимості до чужих думок, вірувань, поведінки) як природної норми суспільної свідомості; виховання культурою через занурення людини в її багатовимірний простір [1, с. 92].

Таким чином, культурологічну компетентність визначаємо як інтегративну якість особистості майбутнього вчителя початкових класів, яка передбачає здатність адекватно сприймати продукти культури, давати їм самостійну оцінку; використовувати у професійній практиці духовно-моральний потенціал культурних цінностей, що визначає характер і якісний рівень відносин між людиною і культурним середовищем. Отже, культурологічна компетентність є важливою складовою професійної компетентності вчителя початкових класів.

Література

1. Кравченко-Дзондза О. Культурологічна компетентність майбутнього вчителя в контексті культурологічної парадигми освіти. *Молодь і ринок*. №8 (163), 2018. С. 90-94.
2. Музальов О. Культурологічна підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*, 2003. № 1. С. 69-79.
3. Панкратова О. М. Культурологічна компетентність вчителів і її формування. Режим доступу: [pier.ulstu.ru /seminar/ archive/ 29report.dok](http://pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok).
4. Эльконин Б. Д. Психология развития: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Москва: Издательский центр «Академия», 2001. 144 с.

ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Баран С. М.,
студентка факультету
соціально-педагогічної освіти та мистецтв
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка
м. Кременець, Україна*

Через пандемію коронавірусу у всіх областях України введено стан надзвичайної ситуації. Одним із найбільших та найважливіших викликів сьогодення виступає організація дистанційного навчання для школярів. У зв'язку із цим у педагогів виникла нагальна проблема – вони мають терміново, прискорено та екстремально підвищувати свою кваліфікацію і опановувати цифрову грамотність для дистанційного навчання своїх учнів. Наразі наше суспільство має невичерпні ресурси для розв'язання такої глобальної проблеми шляхом використання онлайн-платформ для дистанційної та змішаної освіти молодших школярів.

Аналізуючи практики зарубіжних освітніх закладів, можна зазначити, що школи в більшості країн світу, розуміючи тенденцію зростання епідемії, поступово переходять на e-learning. Зокрема, більшість країн Європи, Велика Британія та частина Азії вже запровадили для своїх закладів освіти онлайн-платформи та займаються дистанційно.

У науковій літературі [4] останнім часом приділяється велика увага проблемі дистанційного навчання. Зокрема, теоретичними, методологічними та методичними проблемами дистанційного навчання займалися такі науковці, як С. Вітвицька, В. Кухаренко, А. Петров, Е. Полат, О. Тищенко, В. Ясулайтіс та ін.

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього

процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [4].

Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування в навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями [1]. Організувати дистанційне навчання в змозі кожен вчитель початкової школи за певних умов:

вчителю необхідно для себе вибудувати певну систему і розробити чіткі правила як він буде взаємодіяти з учнями протягом цього періоду. Залежно від того, яку систему вибере вчитель, буде залежати те, якою буде комунікація і наскільки вона буде ефективною. Для початку треба синхронізуватися усім вчителям класу та зрозуміти, яку освітню платформу вони використовуватимуть. Найкраще використовувати ті інструменти (соціальні мережі), які були до карантину; які усім відомі і не виникатимуть труднощі ні у вчителів, ні в учнів та їх батьків.

Молодші школярі зростають у світі комп'ютерних технологій і для них цілком природним є цифрове середовище, яке вони використовують для отримання та обміну інформацією. Їх легко залучити до дистанційного навчання через спеціальні освітні платформи. Охарактеризуймо їх.

Однією з таких платформ є **Global Innovative Online School** – перша українська комплексна онлайн-платформа, що пропонує здобувачам освіти якісний сучасний контент, який повністю відповідає шкільній програмі. Вся інформація подана в інтерактивному форматі та з широким використанням сучасних технологій. Акцентовано увагу на міжпредметних зв'язках, розвитку критичного мислення, прикладній спрямованості та формуванню ціннісних орієнтацій [5].

Google Classroom – система дистанційного навчання від Google. Це дуже корисний інструмент для вчителя швидко створити клас, налагодити роботу в класі, систематизувати інформацію і мати можливість дати молодшим школярам зворотний зв'язок для виконання кожного завдання. Для цього можна користуватися комп'ютером або ж скачати спеціальний додаток на телефон. Маючи власну віртуальну кімнату, вчитель початкової школи один раз

надає учням символічний код і вони самостійно приєднуються, а надалі вже виконують запропоновані їм завдання [3].

Class Dojo – це дуже зручний і простий спосіб налагодити зв'язок з учнями і організувати цікавий марафон під час карантину. Class Dojo був створений британським вчителем разом з творцем ігор для телефонів. Ідея сервісу полягає в створенні зручної та легко керованої системи заохочення з різними ролями і рівнями доступу. Кожен молодший школяр знаходить мотивацію за певне досягнення. Для кожного учня є окрема анімована аватарка – вона радіє, коли отримує похвалу від учителя, і сумує, коли ставлять негативну оцінку. Одна з основних переваг платформи – гейміфікація. Це дозволяє об'єднати всіх – дітей, вчителів та батьків. Вчитель має можливість самостійно створити шкалу досягнень. До класу можуть приєднуватися батьки і вони бачитимуть успішність тільки своєї дитини. Вхід до класу відбувається за кодом [2].

Мережевий сервіс **Padlet** – це універсальна онлайн-дошка з інтуїтивним інтерфейсом, яку нескладно опанувати та легко застосовувати в освітньому процесі. Вона може бути використана для проектної роботи, індивідуальних завдань чи як інструмент збору інформації від всіх учасників процесу в одному місці. Послугуючись інструментами веб-ресурсу Padlet, можна оформити дошку й наповнити її даними, організувати спільний доступ користувачів до неї, експортувати дошку в різні формати, розмістити її в соціальних мережах або у власному блозі, що сприятиме кращому сприйманню навчального матеріалу, підвищенню інтересу молодших школярів до предмета, формуванню вмінь як самостійної, так і спільної роботи [6].

Zoom – це сервіс для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку. Тут можна організовувати спільні чати для переписки і обміну матеріалами – як загальні, так і приватні; проводити онлайн-конференції з відео високої якості та запрошувати до ста учасників; записувати як свої звернення, так і спільні розмови; під час конференцій та семінарів можна демонструвати дітям матеріали; конференції можна планувати і заздалегідь запрошувати учасників [3].

Ding Talk – сервіс для відеозв'язку та дистанційного навчання. Він

повністю безкоштовний. Реєстрація проходить за номером телефону. Контакти учнів початкової школи чи їх батьків додаються за номерами мобільних телефонів. На цій платформі можна спілкуватися письмово в особистому чи груповому чаті; в чаті створювати завдання, на яке встановлювати конкретний період для виконання; можна додавати файли з комп'ютера або створювати відразу на платформі, файли будуть доступні всім учасникам групового чату, в якому їх створили; є можливість відеодзвінків – як особистих, так і групових [3].

Звичайно, можна користуватись Skype чи влаштовувати групові чати, дзвінки-конференції в месенджерах типу Viber, Telegram та ін., проте зручніше користуватись інструментами, які максимально пристосовані для навчання і є простими в користуванні. Науковий прогрес рухається із шаленою швидкістю, прогресивні країни світу поступово комп'ютеризуються, тому нам так само потрібно оновлюватися та рухатися вперед.

Отже, навчатися онлайн дистанційно – це нова цікава пригода для молодшого школяра. Тож нам, сучасним педагогам, потрібно це враховувати і використовувати в освітньому процесі, щоб навчання для учнів початкової школи було цікавим та захоплюючим навіть в умовах дому.

Література:

1. Дистанційне навчання. URL : <http://www.tneu.edu.ua> (дата звернення : 25.03.2020).
2. Мардина Т. Class Dojo: как управлять школьниками через смартфон. URL : <https://theoryandpractice.ru/posts/4257-class-dojo-kak-upravlyat-shkolnikami-cherez-smartfon> (дата звернення : 25.03.2020).
3. Павліченко Т. Чотири сервіси, які допоможуть організувати дистанційне навчання. URL : <https://nus.org.ua/articles/chotyry-servisy-yaki-dopomozhut-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/> (дата звернення : 26.03.2020).
4. Що таке дистанційна освіта: як вона працює? URL : <http://www.vsemisto.info/osvita/2355-sho-take-vysha-osvita-jakvona-prazjuje> (дата звернення : 25.03.2020).

5. Global Innovative Online School [https. URL : https://osvitanova.com.ua/providers/1115-global-innovative-online-school](https://osvitanova.com.ua/providers/1115-global-innovative-online-school) (дата звернення : 26.03.2020).

6. Padlet: цифрова стена с вашими документами и мультимедийными файлами. URL: <https://lifehacker.ru/2013/07/29/padlet-cifrovaya-stena-s-vashimi-dokumentamii-multimedijnymi-fajlami/> (дата звернення : 26.03.2020).

УДК 111.852:005.336.2:373.011.3-051

Педагогічні науки

СУТНІСТЬ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

Басараб В.В.,

викладач трудового навчання та художньої праці

Беспалько Л.А.

викладач образотворчого мистецтва та художньої праці

гуманітарно-педагогічний коледж

Мукачівський державний університет

м. Мукачево, Україна

Сьогодні суспільство приділяє особливу увагу особистості педагога, його культурі, професійним якостям і педагогічній майстерності (в основі якої - естетична культура). Естетична культура є важливим чинником професійно-особистісної підготовки, професійного становлення, оскільки педагогічне мистецтво і творчість неможливі без відповідної культури педагога.

Поняття «естетична культура», як вважають Н.Крилова та Л.Плечко, необхідно розглядати не тільки з культурологічного, а й з психолого-педагогічного погляду. В культурологічному підході встановлюються, перш за все, закономірності зв'язку суспільної та особистої культури людини, а психологічний аналіз дозволяє побачити внутрішні, приховані рушійні сили для оволодіння людиною культурою, розглянути культуру як розвинену в людині здатність бачити світ, як її духовне освоєння в уявлених образах почуттєвої свідомості [4, с.27].

Естетична культура особистості може розглядатися і як показник інтеграції в єдине ціле всіх людських якостей і здібностей, що утворює базисну структуру характеру, сукупність ціннісних векторів особистості в її взаєминах

зі світом, орієнтирів, які стосуються та спрямовують змістові та виразні сторони людської діяльності; це також уміння розшифрувати й організувати естетичний досвід, передбачити перспективу розвитку свого існування у світі, визначити тенденції загального процесу своєї взаємодії з ним [1, с. 13].

Погоджуємося з С.Вітвицькою, що естетична культура відображає рівень сформованості у людини естетичних знань, смаків, ідеалів, здібностей до естетичного сприймання явищ дійсності, творів мистецтва, потреби вносити прекрасне в оточуючий світ, оберігати природну красу. Її рівень виявляється як у розвитку всіх компонентів естетичної свідомості (почуттів, поглядів, переживань, смаків, потреб, ідеалів), так і в розвитку умінь і навичок активної перетворюючої діяльності у мистецтві, праці, побуті, людських взаєминах [2, с.143].

Педагог – це художник, поет, артист, драматург, режисер, постановник уроку, бесіди, гри, він же і актор, який завжди в пошуках яскравих форм виразності на високому естетичному рівні. Йому необхідні сценічна мова, ораторське мистецтво і, звичайно, сценічні рухи, бездоганна зовнішність і т. п. - все це вимагає тонкої естетизації. Педагогу необхідно володіти технікою гри, переживати, бути натхненним, завжди з хорошим, піднесеним настроєм. Педагог - творець. Урок, бесіда, педагогічна гра - це мистецтво, творчість з високим естетичним потенціалом. Педагогічна діяльність - художньо-естетична діяльність, оскільки в її процесі використовуються як естетичні, так і художні засоби, безумовно, при відповідній підготовці фахівця. Для цього, на думку Р.Ергашева, йому необхідно: знати естетику, її категорії та сфери прекрасного; бути чуйним до прекрасного, відчувати і розуміти красу; розвивати свої ораторські, режисерські та акторські якості; образно і творчо мислити, говорити красиво, стежити за промовою тощо. Майстерність вчителя, на думку дослідника, його творчість тісно пов'язані з естетикою педагогічної праці, що вимагає ряду таких відповідних здібностей, як: «дар слова»: говорити складно, плавно, красиво, захоплююче; при цьому в єдиному комплексі повинні бути такі сфери мовного мистецтва, як мова, яскрава, образна, виразна, естетично змістовна; ораторське мистецтво, переконливе з естетичною орієнтацією [3, с.252].

На основі вищезазначених наукових позицій, естетичну культуру педагога визначаємо як динамічне інтегративне особистісне утворення, що виявляється в сформованості системи естетичних знань, умінь і навичок, здатності застосовувати їх у професійній діяльності. Одним із структурних компонентів естетичної культури педагога, на нашу думку, виступає креативно-діяльнісний компонент, який проявляється в його естетичній активності та самореалізації у творчій діяльності.

Література

1. Бані-Ісса Халдун Мохамед Джабер. Естетичне виховання у вищих навчальних закладах України у сучасний період: автореф. дис.... к. пед. н. - Луганськ, 2002. - 20 с.
2. Вітвицька С.С. Естетичне виховання майбутнього вчителя в контексті ідей В.О. Сухомлинського // Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. - Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. - С. 142-150.
3. Эргашев Р.Н. Педагогическая и эстетическая культура современного учителя /Р.Н. Эргашев //Вестник ЛГУ им. А.С.Пушкина, 2019. - № 2. – С. 247-254.
4. Крылова Н.Б., Печко Л.П. Формирование эстетической культуры личности: школа, трудовой коллектив, вуз / Н.Б. Крылова, Л.П. Печко. – М. : Знания, 1986. – 64 с.

Педагогічні науки

БРЕЙДИНГ – ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Бережна Л.В.

директор закладу освіти

Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №69

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Ми живемо в інформаційному суспільстві, цифровому, віртуальному, конкурентоспроможному середовищі. У наш бурхливий час третього тисячоліття

все важливо для людини: інформація, знання, дії, переосмислення всього, що виробило людство. Новий час чітко показує новий образ вчителя – професіонала, який матиме здатність до особистісного та професійного зростання в динамічних умовах, до самостійної і особистої відповідальності, подолання соціальних і професійних стереотипів. Тому і світ, у якому доводиться нам жити, змінюється швидше, ніж зміст навчання та виховання в теперішніх школах.

Сьогодні освіта набуває характеристик загальності, доступності, рівності. Першочерговим завданням суспільного розвитку є забезпечення права кожного на задоволення освітніх потреб. Нині з'явилася можливість створення освітнього середовища, яке відповідає вимогам інформаційного суспільства, сприяє підготовці сучасного конкурентоздатного спеціаліста. Формування нової системи освіти супроводжується істотними змінами у педагогічній теорії та практиці навчального процесу і зумовлює появу освітніх інновацій, які покликані суттєво змінити освітній процес. Школа надає вчителю: стратегію успіху, психологічну рівновагу, соціальну стабільність, реалізацію творчого потенціалу, відчуття потрібності людям. Це допоможе вчителю почуватися упевненим на ринку праці, зуміти адаптуватись до соціальних змін і криз у суспільстві, набути здатність до самоорганізації, бути самостійним.

Освіта, перебуваючи в тісному взаємозв'язку з суспільством, не може залишатися незмінною в ситуації, що склалася. Звичайно, не слід відкидати методи і засоби навчання, що перевірені часом, але є очевидна необхідність впроваджувати нові методи, що відповідають вимогам часу. Для удосконалення процесу навчання педагоги використовують потужні технології: ділові ігри, веб-квести, проектні роботи з використанням інформаційних технологій тощо.

Саме освіта є основним чинником випереджувальних змін. Сьогодні важливо, як вчитель вибудовує свій стиль педагогічної діяльності, як він отримує стабільність, відкриває нові можливості та має впевненість у своїй професійній значущості. Жодна найпрогресивніша ідея не буде реалізована, якщо за нею не стоятиме досвідчений, ініціативний, грамотний, відданий своїй справі учитель. Сьогодні в умовах суспільних змін значно змінюються погляди

на вчителя як на носія цінностей. Основою професійної діяльності вчителя є оволодіння системою наукових знань та методична освіта. Тому мають змінитися пріоритети в діяльності вчителя. Це зумовлює появу освітніх інновацій, покликаних істотно змінити освітній процес. Інноваційні процеси є механізмом інтенсивного розвитку вчителя та освіти в цілому [2, с.96].

Модернізація системи освіти України на сучасному етапі, вимагає перебудови діяльності вчителя з метою досягнення нової якості організації освітнього процесу, формування творчої особистості учня, що відбувається в контексті педагогічних нововведень. Інтенсивність життя вимагає швидкої реакції на розв'язання складних проблем. Це в свою чергу вимагає від сучасного вчителя нових підходів до навчання та виховання.

Перед сучасною школою постають завдання осучаснення змісту освіти, педагогічних технологій, програмних засобів навчального призначення, а також розвитку особистості учня як суб'єкта і проектувальника життя. Сьогодні педагог працює в умовах новизни та складності життя. Сучасний вчитель повинен вміти вирішувати як типові завдання, так і виділяти педагогічні проблеми, мислити комплексно. Він має постійно здобувати знання і володіти технологіями їх передавання.

Сучасна доба ставить нові вимоги до вчителя: замислитися про свою успішність, свій стійкий інтерес до роботи. У переході до ринкових відносин повинні відбутися зміни особистої позиції вчителя. Головне сьогодні – це впровадження в роботу нових педагогічних практик, творче планування і реалізація педагогічних нововведень, спрямованих на підвищення якості освіти. Готовність вчителя до розроблення, апробації та впровадження в освітній процес педагогічних інновацій є необхідним компонентом його професійної готовності [3, с.560].

З огляду на нову ситуацію в освітньому просторі, педагог має вміти працювати за умов вибору педагогічної позиції, технології, змісту, форм навчання тощо. Кожен учитель має створити відповідні умови для самостійної організації освітньої діяльності, для забезпечення якісних змін в організації та

змісті освітнього процесу, допомогти дітям увійти в новий режим роботи, підтримувати і розвивати їхнє бажання вчитися.

Останнім часом в освіті провідним є діяльнісний підхід до навчання й виховання учнів. Власне вчитель має бути активним, швидко орієнтуватися у величезному потоці інформації, бути творчим і володіти необхідною сумою знань. Професійна компетентність учителя – це володіння учителем необхідним багажем знань, вміння мобілізувати себе в певній ситуації, бути обізнаним у будь-якій галузі. Сьогодні професійна компетентність вчителя, відпрацювання власної системи роботи передбачають якісні зміни в його діяльності та на рівні професійної майстерності. Перед учителем стоїть не менш важливе завдання: як навчити і виховати людину з відповідними ціннісними пріоритетами, ставленням, поведінкою, здатністю, яка б бажала жити в кращому світі.

Практика доводить, що високий рівень розвитку творчої активності педагога є найважливішою умовою формування творчої активності особистості сучасних дітей. Одним із важливих напрямів діяльності вчителя в закладі є його робота з учнями. Для побудови особистості необхідно не лише накопичувати багаж знань і умінь, найважливіше вчитися думати, знаходити й обробляти потрібну інформацію, виділяти в ній головне, зростати духовно. Задача вчителя полягає в тому, щоб підтримати дитину в особистому відкритті, поставити перед нею нові завдання, надихнути її на їх вирішення. Лише той учень, який чітко уявляє мету свого навчання, може бути вмотивований до свідомих дій, спрямованих на позитивну динаміку якісного зростання, а вчитель, зацікавлений у результаті, постійно працюватиме над своїм професійним рівнем, самовдосконалюватиметься, запроваджуватиме ефективні методики навчання та виховання, і лише тоді він надаватиме такі послуги учням, які б задовольнили б потреби сьогодення.

Сьогодні ми працюємо в ринкових умовах, вчителю, щоб «продати» свій професіоналізм більш вигідно, потрібно «продати» добре уявлення про себе: стиль, моду, манери, досвід, знання тощо. Тому бренд стає інструментом успіху, який дозволяє вчителю визначитись серед інших, визначаючи його

основні ознаки. Успішний фахівець, педагог-професіонал має чітке уявлення про себе, а на освітньому ринку – відповідне подання про себе як про продукт. Це його особистий брендинг – продукт на ім'я «Вчитель».

Результативність брендингу вчителя залежить не тільки від професійних знань і культури вчителя, а й від їхнього вміння працювати використовуючи інновації. Ці інноваційні технології пов'язані із загальними процесами суспільства. Інновації в освіті є закономірним явищем. Їх використання впливає на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширює іноваційне поле освітнього середовища у навчальному закладі.

Професіоналізм вчителя характеризується фаховими знаннями та наявністю творчого потенціалу педагога. Актуальність професіоналізму є очевидною, оскільки сучасний ринок праці потребує конкурентоспроможного фахівця, освіта якого починається в школі. Отже, зростають вимоги суспільства до професіоналізму педагога. Тому і завдання вчителя – спрямувати роботу учнів, виявити рівень знань і вмінь, уважно прислухатися до їхніх ідей. Звичайно педагоги володіють педагогічним досвідом, здобутим у процесі безпосередньої педагогічної діяльності. За сучасних умов змінюється статус учителя, його освітні функції, відповідно зростають вимоги до його професіоналізму. Сьогодні ми говоримо про вчителя – професіонала – як про зрілу особистість, яка здатна будувати свій професійний розвиток із постійним рівнем зростання досягнень. І це не випадково, бо авторитет цього поняття дуже великий: професіонал – це, передусім, майстер своєї справи. Це людина, яка якісно і вміло виконує свою роботу, завжди добивається своєї мети. Головним критерієм підвищення індексу професійної майстерності є процес професійного самовдосконалення. Сучасний педагог має постійно самовдосконалюватися, впроваджувати кращий досвід в практику своєї діяльності, працювати над собою, шліфувати свою професійну діяльність і шукати нові ефективні прийоми роботи з дітьми. Самовдосконалення – один із факторів формування професійної культури педагога. Вчитель-професіонал ніколи не може бути задоволений рівнем свого професійного зростання та розвитку.

Головною перевагою у ринкових вимогах для сучасного вчителя є його особистий бренд, це позиціонування власної особистості, яке сприймається іншими людьми, це те, що дозволяє виділитись, завдяки чому переваги завжди залишається на боці вчителя. Процес роботи над особистим брендом повинен йти постійно. Особистий брейдинг вчителя, допомагає йому збудувати власний шлях самоосвітньої діяльності, самореалізуватися у своїй сфері діяльності.

Отже, велику роль для педагога відіграє професійне покликання, яке полягає у пристрасі до професії, оцінки своїх можливих здібностей та можливостей оволодіння професією. Професійна майстерність завжди є брейдингом праці вчителя. Слід підкреслити, що керуючись саме своїми інтересами, здібностями та цінностями людина формує певний бренд, який в подальшому є стимулом її формування та вдосконалення [1, с.132].

Література:

1.Поліщук Т.В. Перспективні напрямки розробки успішних брендів в Україні / Т.В. Поліщук // Актуальні проблеми економіки. - №7 (97). – 2012. – с.132.

2.Урський В.І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: Методичний посібник / В.І.Урський. –Тернопіль: ТОКІППО, 2005.-с.96.

3.Перспективні освітні технології : наук. – метод. посіб. / за ред. Г.С.Сазоненко. –К.: Гопак, 2000. – с. 560.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Беспалько В.В.,

*викладач гри на інструменті
(акордеон) та диригування*

Гмітер Г.О.,

*викладач методики музичного виховання
гуманітарно-педагогічний коледж
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна*

Проблема формування професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва становить на сьогоднішній день предмет дослідження багатьох вчених і продовжує залишатися актуальною. Професійна компетентність розглядається дослідниками як складова частина освіти, що передбачає наявність у педагога таких якостей, які дозволяють йому найбільш ефективно здійснювати педагогічний процес в мінливих соціально-педагогічних умовах.

Під компетентністю розуміють володіння фахівцем глибокими знаннями, вміннями і навичками в якій-небудь області професійної діяльності та вмінням застосувати їх у практичній діяльності. Поняття «компетентність» широко використовується для позначення високої якості діяльності педагога.

Компетентність, як зазначає А. Вербицький, окрім загального обсягу набутих людиною знань, означає ще й здатність практично застосовувати ці знання, усвідомлювати можливі наслідки своїх дій, наявність відповідного досвіду [1, с.23]. І. Зязюн визначає компетентність як здатність вирішувати професійні завдання певного класу, що вимагає наявності реальних знань, умінь, інавичок, досвіду. На думку науковця, вони мають вияв у практиці професійної діяльності як системна характеристика, із чітко визначеною структурою. Компетентність може набувати кількісного виміру, зокрема шляхом виокремлення рівнів [3, с.46].

Професійну компетентність Е. Зеєр вважає інтегративною якістю особистості людини, що охоплює систему потрібних знань, умінь і навичок, достатніх для виконання певного виду професійної діяльності. Науковець розглядає професійну компетентність не тільки як складник освіти, але й як засіб розвитку особистості, що передбачає наявність у педагога таких якостей, які уможливають найбільш ефективну реалізацію ним педагогічного процесу в мінливих соціально-педагогічних умовах. «Професійна компетентність зумовлена рівнем власної професійної освіти, досвідом та індивідуальними здібностями людини, її прагненням до безперервної самоосвіти й самовдосконалення, творчим ставленням до справи» [2, с.25-28].

В контексті нашого дослідження послуговуємося напрацюваннями А.Маркової, яка виокремлює такі види професійної компетентності: спеціальна компетентність – здатність до провадження професійної діяльності на високому рівні, здатність до проектування свого подальшого професійного розвитку; соціальна компетентність – здатність до провадження спільної (групової, кооперативної) діяльності, співпраці, а також уміння застосовувати в професії прийоми професійного спілкування; соціальна відповідальність за результати своєї праці; особистісна компетентність – знання прийомів особистісного самовираження та саморозвитку, засобів протистояння професійним деформаціям особистості; індивідуальна компетентність – знання прийомів самореалізації та розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійного зростання, здатність до індивідуального самозбереження, неохочість до професійного старіння, уміння раціонально організувати свою працю без перевантажень часу та сил, організувати роботу так, щоб вона була необтяжливою, без втоми та навіть з освіжаючим ефектом [4, с.20].

Розвиток професійних компетентностей майбутнього вчителя музики, на думку Л. Пастушенко, є однією з актуальних проблем сучасної вищої школи, актуалізованих методологічною переорієнтацією змісту шкільної освіти на розвиток особистості учня. Очевидно, що від особистості майбутнього вчителя музики, його здатності брати до уваги вимоги суспільства перед школою залежить рівень компетентності, вихованості й духовної культури учнів. Специфіка формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики в умовах мистецького закладу,

як вважає автор, полягає в зосередженні не на навчанні студентів окремим предметним знанням і вмінням, а на формуванні у них цілісної системи знань і умінь, орієнтованих на потреби загальноосвітньої школи [5, с.39]. Погоджуємося з Л. Пастушенко, що трудоємність і тривалість професійної підготовки вчителя музики в системі вищої мистецької освіти обумовлені власне природою музики, особливостями її опанування як форми та способу пізнання і відображення реальної дійсності й внутрішнього світу людини. Йдеться не тільки про формування теоретичних знань, умінь і навичок практичної діяльності, а насамперед про таке: створення багато в чому штучної сфери світосприйняття, мислення і почуттєво-емоційних станів; формування практичних умінь і навичок найвищого ґатунку, адекватного розуміння досконалості як категорії художності; усебічний розвиток природжених музичних здібностей у контексті загального розвитку особистості та опредмечення їх як субстанційного елемента професійної діяльності [5, с.50].

Як відомо, основою професіоналізму є знання, які обумовлюють рівень професійної мобільності майбутнього вчителя, що проявляється в його здатності орієнтуватися у соціально-педагогічних ситуаціях, які постійно змінюються, а також швидко і правильно вирішувати педагогічні завдання. Необхідно зазначити, що професійна компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва у значній мірі залежить від рівня та якості його знань з циклу музично-теоретичних дисциплін, основ музичного інструменту, вокалу, хорового диригування, а також методики музичного виховання в загальноосвітній школі і знання особливостей засвоєння учнями відповідного предмета.

В результаті аналізу наукової літератури поняття «професійна компетентність вчителя музичного мистецтва» визначаємо як характеристику вчителя, в якій провідною якістю є практична готовність до здійснення професійної музично-педагогічної діяльності на основі інтеграції педагогічних і спеціальних здібностей, засвоєних знань, сформованих умінь і навичок.

Література

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. Москва: Высшая школа, 1991. 205 с.

2. Зеер Э. Ф., Павлова А. М., Сыманюк Э. Э. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход: учеб. пос. Москва, 2005. 216 с.

3. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: наук.-метод. посіб. Київ: МАУП, 2000. 312 с.

4. Маркова А. К. Психология профессионализма. Москва, 1996. 308 с.

5. Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04, Рівне, 2017. 244 с.

УДК 378

Педагогічні науки

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ

Білявський С.М.,

*завідувач навчально-науковою лабораторією
фізіології, біохімії та екології рослин,*

Постернак Н.О.,

*доцент кафедри
психолого-педагогічних дисциплін,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
м. Київ, Україна*

Сьогодні продиктувало нові умови щодо забезпечення освітнього процесу студентам вищих закладів освіти. Більшість закладів освіти виявились не готовими швидко відреагувати на умови, що склалися. Як зазначає, директор департаменту вищої освіти МОН, Олег Шаров: «з 12 березня 2020 року усі заклади вищої та фахової передвищої освіти на карантині. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 р. № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» заборонено відвідування закладів освіти її здобувачами. Наразі припинено будь-які освітні,

спортивні, культурні та інші масові заходи в закладах освіти» [1]. Проте, означена ситуація не означає канікули для студентів або відпустку для викладачів. У мережі інтернет оптимізувався освітянський рух щодо організації та забезпечення дистанційної освіти для здобувачів всіх рівнів. Педагоги та викладачі здійснюють дистанційне навчання шляхом викладення освітніх матеріалів під час онлайн-конференцій, скап-відео, перевіряють самостійні та контрольні роботи через електронну пошту, надсилають тестові роботи для перевірки знань тощо [2].

Наразі, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова також здійснює дистанційне навчання студентів. Зокрема, під час організації та забезпечення дистанційного освітнього процесу з «Педагогіки» для студентів першого курсу передбачено виконання тестових робіт та виконання індивідуально-дослідних завдань. Завдання надсилаються у viber спільноту, у вигляді електронного посилання.

Тестові роботи створено за допомогою google form. Форма містить додатковий розділ, який містить теоретичний матеріал для ознайомлення. Після вивчення якого необхідно дати відповіді на запитання. Завдання містять тестові запитання закритого та відкритого типу, різного рівня складності. Надіслати таку роботу студентам можна, використовуючи обмеження в часі, тобто, виконання роботи передбачено у чітко визначений часовий проміжок. Більше того, тестове завдання можливо завантажити тільки один раз. Всі ці налаштування доступні у google form. Після виконання завдання система google отримує результати та узагальнює їх у вигляді таблиці, де зазначено дату, час виконання та відповіді студентів.

Таким чином, під час забезпечення дистанційного навчання використання таких ресурсів, як google form, дозволяє здійснювати неперервний освітній процес. А застосування налаштувань системи дозволяє оптимізувати увесь процес, оскільки формує у здобувачів відповідальність, обов'язковість, сумлінність до поставлених завдань. Зазначені характеристики є досить важливими, оскільки утворюють підґрунтя компетентності майбутнього фахівця. Адже, компетентністю вважають діяльнісно-результативну характеристику освітнього процесу; метою й результатом процесу освіти, що сприяє формуванню ефектив-

них дій особистості в майбутній професійній діяльності; освітнім результатом; якісною характеристикою особистості; готовністю здійснювати професійну діяльність; уміннями; обізнаністю; навичками тощо. Компетентність як особистісна характеристика формується на основі компетенцій, в даному випадку це:

- компетенції інструментальні (пізнавальні здатності: вміння сприймати та використовувати інформацію; методологічна здатність: уміння розуміти навколишній світ, раціонально планувати особистий час, планувати освітні стратегії, приймати самостійні рішення; технологічні уміння: уміння користуватись сучасними технічними засобами; лінгвістичні вміння: комунікативні навички) [3];

- міжособистісні компетенції (індивідуальні навички уміння висловлювати думки та почуття, критичне мислення і самокритика, навички роботи в групах тощо) [3];

- системні компетенції (уміння застосовувати знання в практичній діяльності; організація дослідження; адаптація до нових умов процесу навчання; творчі навички; уміння самостійно працювати; навички проектної діяльності; ініціативність; якість виконання; наполегливість) [3].

Отже, можемо зазначити, що, по-перше, дистанційне навчання буде продовжуватись та вдосконалюватись, по-друге, елементи дистанційної освіти мають існувати паралельно з очним освітнім процесом, по-третє, дистанційна освіта дозволяє здобувачам одержати доступ до інформаційних джерел, розширити кругозір, дає можливість самовдосконалюватись та творчо розвиватись.

Література:

1. Олег Шаров: кілька слів про стан справ у вищій освіті. Режим доступу: <http://osvita.ua/blogs/71961/>

2. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія. Матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Відп. ред. Л.Б.Ліщинська. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ. 2017. – 102 с.

3. Малик Г.Д. Компетентнісний підхід у вищій професійній освіті. Режим доступу: https://www.nung.edu.ua/files/attachments/2_competence.pdf

МУЗИЧНА КРИТИКА ТА ЇЇ ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ

*Вакалюк Р.М.**вчитель Заболотівського ліцею**Заболотів, Україна**Анотація*

У статті описано умови для формування художньо-естетичної компетентності студентів з музичної журналістики: емоційно-чуттєвий, пізнавальний, практичний, ціннісний та творчий компоненти; дослідження ефективності шляхів становлення майбутнього науковця з галузі мистецтва засобами музичної критики; з'ясування змісту понять «музична критика», «музична журналістика», осмислення та наукове обґрунтування їхнього місця у царині музичної історії та музикознавства.

Ключові слова. Музична критика; журналістика; музикознавство; культура; педагогіка; функція музичних жанрів;

Феномен музичної критики обумовлений об'єктивною необхідністю в осмисленні багато численних проблем в складних і неоднозначних оціночних процесах інтенсивного розвитку сучасної культури.

В умовах останніх десятиліть відбувається принципіальне оновлення всіх сфер життя, пов'язане з переходом суспільства в інформаційну фазу. Відповідно, неминуче виникає потреба в нових підходах до різноманітних з'явлень, які поповнюють культуру, в їх оцінках. А роль музичної критики як частини художньої критики - важко переоцінити, тим більше, що критика як своєрідний носій інформаційності і як одна із форм журналістики, що відзначається якістю інформаційного «рупора», що звертається до численної аудиторії.

Критик повинен уважно прислуховуватись до потреб аудиторії і враховувати її потреби при виставленні естетичних оцінок і суджень виявам мистецтва. Тісний та постійний зв'язок зі слухачем необхідний для нього не менше, ніж для композитора чи виконавця. Справжню дієву силу можуть мати

тільки ті критичні судження, які опираються на глибоке розуміння інтересів широкою маси слухачів [2, с.249].

Науковий погляд на процес існування музичної критики був завжди ускладненим. Перша за все це стосується сумнівності, необ'єктивності, некомпетентності критичних висловлювань, які з легкістю проникають на сторінки преси.. Крім того, цінність критичних висловлювань нівелюється швидкоплинністю їх реального існування: створення, «друкованого вираження», часу затребуваності. Критична думка одномоментна, вона діє ніби «зараз».

Критика як феномен культури виконує такі функції:

інформаційну; інтерпретаційну; аксіологічну; комунікативну; освітньо-виховну; регулятивну; прогностичну.

Усі функції в переважній більшості працюють «колективно», доповнюють одна одну. Проте, все-таки переважають домінуючі, що характеризують сутність конкретного критичного явища.

Передовими функціями для музичних жанрів постають інформаційна, аксіологічна та інтерпретаційна функції. Комунікативна – спільна для критики та інших комунікативних технологій (PR та реклами), регулятивна домінує у сфері мистецького менеджменту. Аналітично-інтерпретаційні рефлексії критика допомагають слухачеві краще зрозуміти твір (виконання, спектакль), усвідомити логіку його композиції, розібратися в складнощах музичної мови, а необхідні по ходу критичного осмислення екскурси в історії або музичну сучасність розширюють його знання – отже виконують і освітньо-просвітницьку функцію. Впливають вони і на формування музичних уподобань, художнього смаку [1, с.35].

Критику часто називають посередником між митцем (тим, хто створює і виконує продукт мистецтва) і публікою (яка сприймає, відчуває, пропускає через себе об'єкти мистецтва). У цьому випадку діє комунікативна функція.

Прогностична функція – специфічна, адже оцінка діяльності митців, явища, та й самий критик піддається законм гіпотези, яка потребує часу.

Отже, ми встановили, що критик з'ясовує усі ланки музичного соціуму, і, таким чином, постає керманічем функціонування музичної культури суспільства в цілому.

Література:

1. Зінькевич О.,Чекан Ю. Музична критика: теорія та методика: Навчальний посібник.–Чернівці:Книги-XXI, 2007. – 424с.
2. Шароев И.Г. Музыка, которую мы видим.М.: Сов.композитор, 1989. – 256с.

УДК 808.1

Педагогічні науки

КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ ЯК ФАКТОР УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Варнавська І.В.,

доцент кафедри професійної освіти

Ротаєнко О.В.,

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

ДВНЗ «Херсонський державний

аграрний університет»,

м.Херсон, Україна

Динамічний розвиток сучасного суспільства і галузей знань висуває нові вимоги до системи вищої професійної освіти, адже відбувається формування і розвиток у майбутніх фахівців таких якостей, як мобільність, ініціативність, самостійність при отриманні нових знань, готовність до ефективного міжособистісного і професійної взаємодії.

Природа діяльності сучасного фахівця вимагає від нього розвиненої комунікативної компетентності, яка включає в себе вільне володіння сукупністю навичок і умінь, необхідних для ефективного вербального і невербального спілкування і взаємодії, яка включає – ситуативну адаптивність і мотивацію.

Вищі покликані підготувати фахівця «нового типу», здатного до оперативної і ефективної реалізації професійних завдань. У зв'язку з цим особливого значення в забезпеченні навчальної, соціальної і професійної успішності студентів набуває проблема формування і розвитку комунікативних навичок.

Потреба в спілкуванні, в формуванні міжособистісних відносин, в розумінні

іншого і себе в студентів досить важлива. Психологи відзначають, що спілкування тісно пов'язане із навчальною діяльністю (В.Т. Лісовський, П.Г. Медведєв, С.І. Мещерякова, Р. М. Фатихова і ін.). З одного боку, навчальна діяльність опосередкована спілкуванням за трьома лініями: спілкування з викладачами, спілкування з однокурсниками, професійне спілкування на практиці. З іншого боку, спілкування в студентському віці опосередковано навчальною діяльністю. Як необхідна умова повноцінної навчальної діяльності, спілкування впливає на всі інші сфери діяльності студента як фактор генезу і як умова функціонування.

Поняття комунікативних навичок є об'єктом багатьох наукових досліджень. Найчастіше під комунікативними вміннями розуміють уміння спілкування, безпосередню й опосередковану міжособистісну комунікацію. Традиційно комунікативні вміння – це уміння правильно, грамотно, доступно пояснити свою думку і адекватно сприймати інформацію від партнерів під час спілкування.

Комунікативні вміння – це комплекс усвідомлених комунікативних дій, які спираються на високу теоретичну і практичну підготовленість особистості, що дозволяє творчо використовувати знання для відображення і перетворення дійсності. Їх розвиток пов'язаний із формуванням і розвитком особистісних новоутворень, як в сфері інтелекту, так і в сфері домінуючих професійно значущих характеристик.

Для визначення сутності комунікативних умінь, необхідно розглянути їх класифікацію. Серед комунікативних умінь виділяють: вміння організувати текст повідомлення в адекватну форму, мовні вміння, вміння гармонізувати зовнішні і внутрішні прояви, вміння отримувати зворотний зв'язок, вміння долати комунікативні бар'єри тощо.

Займає важливе місце і група інтерактивних умінь: вміння будувати спілкування на гуманній, демократичній підставі, ініціювати сприятливу емоційно-психологічну атмосферу, вміння самоконтролю і саморегуляції, вміння організувати співпрацю, вміння керуватися принципами і правилами професійної етики та етикету, вміння активного слухання, - і група соціально-перцептивних умінь: вміння адекватно сприймати і оцінювати поведінку

партнера в спілкуванні, розпізнавати за невербальними сигналами його стану, бажання і мотиви поведінки, складати адекватний образ іншого як особистості, вміння виробляти сприятливе враження.

Нам імпонує думка Берегової Г.Д., яка стверджує, що випускники загальноосвітніх шкіл на належному рівні мовленнєвою культурою не оволоділи. Поверхове опанування реципієнтами норм літературної мови та вироблення несталих навичок є причиною допущення істотних порушень правильності мовлення та засмічення його не літературними елементами... Відсутність умінь і навичок логічного відтворення мислення перешкоджає налагодженню комунікації [1, С.243].

Більшість дослідників виходять з інформаційного підходу, в якості підстави для угруповання комунікативних умінь беруть провідні джерела інформації. Так як, актуальними джерелами в навчанні є тексти і реальні об'єкти, то виділяють три групи комунікативних умінь: працювати з усним текстом, працювати з письмовим текстом, працювати з реальними об'єктами як джерелами інформації.

На наш погляд, існує позитивний зв'язок між комунікативними навичками і успішністю студентів і цілеспрямовано організована робота щодо розвитку комунікативної сфери студентів у процесі навчання може зробити позитивний вплив на успішність студентів.

Якщо показник комунікативних навичок високий, то показник успішності в навчанні теж буде високий. Дослідження А. В. Мудрик показало дієвий вплив на формування колективу і особистості школяра, на його самопізнання, самосвідомість, самооцінку, моральні установки, стиль життя. Можна стверджувати, що спілкування – важливий вид діяльності, що висуває мету і впливає на зміну навколишнього середовища [3].

Студенти, які недостатньо успішні у навчанні невпевнені в спілкування, із труднощами встановлюють контакт, зрідка виступають ініціаторами в спілкуванні і підтримують розмову, із труднощами виходять з різних конфліктних ситуацій спілкування, частіше зазнають труднощів у процесі

міжособистісної і ділової комунікації. Студенти із низькою успішністю найчастіше займають пасивну позицію в спілкуванні. Для таких студентів характерний підлеглий тип відносин з однолітками, що в кінцевому підсумку відбивається на їх груповому статусі. Низький рівень розвитку комунікативних навичок детермінує нездатність студента до активної діяльності в навчальному процесі, що виявляється в більш низьких балах.

Високий рівень розвитку комунікативних навичок знаходить своє відображення у вербальному інтелекті, який достатньо міцно пов'язаний з рівнем навчальної успішності, ніж невербальний. Вербальний інтелект визначає успішність навчання з усіх предметів і, в першу чергу гуманітарного циклу (мова, історія, соціологія тощо.). Щоб успішно вивчати природничий цикл дисциплін, потрібний високий рівень розвитку просторового і вербального інтелекту, для успішності з гуманітарних дисциплін, потрібна високий ступінь розвитку вербального інтелекту (відчуття мови, мови).

Зростання значущості як засіб осмислення феномена комунікативних навичок, як фактору успішності навчальної діяльності робить актуальним також і пошук умов формування комунікативної компетентності студента. Сучасній людині для повноцінного виконання своїх соціальних і професійних функцій необхідно володіти розширеним спектром комунікативних умінь, що включає не тільки традиційні, але і пов'язані із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій в навчальній, професійній і повсякденній діяльності. На жаль, більшість студентів знаходяться на низькому рівні сформованості комунікативних умінь.

Необхідно зазначити, що крім володіння загальними комунікативними вміннями, від майбутніх фахівців у підлітковому віці потрібно вже і оволодіння професійними комунікативними вміннями. Таким чином, процес формування комунікативних умінь студентів ускладнюється двома факторами:

1. низьким рівнем сформованості загальних комунікативних умінь і необхідністю оволодіння професійними комунікативними вміннями;
2. необхідністю оволодіння комунікативними вміннями, пов'язаними з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній та

професійній діяльності студентів. Відповідно до цього для успішного формування комунікативних умінь на високому рівні необхідно уточнити зміст поняття і склад комунікативних умінь [4].

Розвиток комунікативної сфери особистості є найбільш успішним в студентському віці, коли певні комунікативні передумови вже сформовані, закладена база для повноцінного розвитку, але в той же час існує потенціал для їх подальшого поліпшення і вдосконалення. Основні психічні новоутворення студентського віку: розвинене усвідомлення власної індивідуальності; формування конкретних життєвих планів; психічна готовність до самовизначення в професії; установка на свідому побудову власного життя; активний розвиток самосвідомості; формування світогляду.

На сьогоднішній день для оптимізації розвитку комунікативних навичок існує низка різних способів і засобів. І одним із таких засобів є соціально-психологічний тренінг розвитку комунікативних здібностей, який визнається як ефективний спосіб підготовки до спілкування. Цей аспект і буде перспективною нашою дослідження.

Література:

1. Берегова Г.Д. Формування комунікативної компетенції студентів-аграріїв / Г.Д.Берегова // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 31. – Херсон: Видавництво ХДПУ, 2002. – С.243-249.
2. Лисовский В.Т. Социология молодежи / В.Т.Лисовський. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского университета, 1996. – 361 с.
3. Мудрик В.А. Соціальна педагогіка / В.А.Мудрик. – М.: «Академия», 2013. – 240с.
4. Тищенко, В. А. Классификация коммуникативных умений студентов. Электронный ресурс. Портал: Знание. Понимание. Умения. / В. А. Тищенко. - режим доступа : <http://www/zpu-journal.ru/zpu/e-ublications//2007.TishchenkoVA>. - Загл. с экрана.

ЗБІЛЬШЕННЯ РОЛІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У РОЗВИТКУ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

Вовк В.В.,

студ.

Печерська Т.В.

ст. викл.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

Відповідно до положень національної програми «Освіта. Україна XXI століття», а також державної програми «Концепція педагогічної освіти», основна мета системи освіти на даний момент – створити умови для розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина, сформувати покоління, яке буде прагнути навчатися впродовж усього життя. Враховуючи цей факт, можна зробити висновок про те, що самостійна робота має стати провідною у навчанні студентів. Зокрема, це стосується і процесу навчання загальної фізики на природничих та інженерних спеціальностях вищих навчальних закладів. Саме в цьому і полягає актуальність обраної теми статті.

У працях вчених-дидактиків переконливо доведено, що самостійна робота студентів дозволяє успішно розв'язувати наступні завдання: формувати свідомість і зміцнювати знання; вдосконалювати вміння і навички, визначені програмою кожного предмета, відповідно до мети вищої школи; готувати студентів до активного впровадження здобутих знань; розвивати у студентів пізнавальні здібності (спостережливість, допитливість, логічне мислення, творчу активність у здобутті й застосуванні знань тощо);

виробляти потребу ефективно підвищувати самоосвітній рівень[3].

Слід зазначити, що в ході організації самостійної навчальної роботи викладач повинен керуватися як загальнодидактичними принципами, так і частковими, характерними для такого виду діяльності: принцип етапів; принцип обмеження; принцип зростаючої складності; принцип зв'язку нового

матеріалу з вивченим і вивченого з новим; принцип координації; принцип анкетування; принцип дидактичної цінності[1].

Розкриття характерних ознак самостійної роботи можливе тільки за умови цілісного аналізу як зовнішнього, так і внутрішнього її аспектів. Зовнішній аспект обумовлений навчальними функціями викладача, внутрішній – пізнавальними функціями студента. Пізнавальна діяльність – це психічна діяльність, що складається із багатьох психічних процесів: мислення, мовлення, пам'яті, уваги, які взаємопов'язані між собою. Варто відзначити, що основним в даному випадку є мислення, оскільки воно є фундаментом усіх інших психічних процесів, найактивніші з яких можливі тоді, коли кожен студент (суб'єкт), який пізнає, безпосередньо взаємодіє з об'єктом, що вивчається. Як впливає із вищесказаного, самостійна робота має досить вагомий та комплексний психічний основу, а тому її організація має бути чітко структурованою і включати в себе значну кількість важливих елементів, головними із яких можна назвати планування самостійної роботи, її безперервність, упорядкованість і дотримання певної послідовності у навчанні, а також мотивація студентів на її виконання.

Під забезпеченням самостійної роботи студентів у процесі вивчення курсу загальної фізики будемо розуміти процес створення викладачем необхідних і достатніх умов навчання, що гарантують задоволення потреб студентів в інформаційних джерелах і рекомендаціях – сукупності документів, у яких зафіксовані в зручному і доступному для користувача вигляді які-небудь знання[2].

З урахуванням виконання різних дидактичних функцій можна сформулювати загальні вимоги до інформаційно-методичного забезпечення самостійної роботи студентів при вивченні курсу загальної фізики в університетах[1]:

- забезпечити джерелами інформації, за допомогою яких можна розширити обсяг знань з курсу загальної фізики, причому не тільки на базі текстових або графічних матеріалів, комп'ютера, але й посиланням на іншу літературу та методи отримання цієї інформації (експеримент, спостереження тощо) і сформулювати необхідні вміння з дисципліни під час перевірки, оцінювання і коригування ходу навчання;

- сформувати інтерес і позитивне ставлення до вивчення курсу загальної фізики, стимулювати студента до активної пізнавальної навчальної діяльності шляхом розвитку емоційно-мотиваційної сфери сприйняття інформаційно-методичних матеріалів з курсу.

Оскільки із введенням кредитно-модульної системи ставляться підвищені вимоги до роботи студента протягом усього семестру, то для її ефективності праця студента має бути максимально полегшеною в методичному сенсі. З цією метою повинні бути підготовлені в електронному вигляді і доведені до студентів необхідні матеріали: положення про модульний контроль; курс лекцій; домашні завдання; описи лабораторних робіт; збірник задач з курсу; список питань модульних контролів з переліком завдань, винесених на самостійне вивчення; список екзаменаційних запитань; розв'язання типових задач; список рекомендованої літератури[1].

Необхідні умови реалізації завдання формування самостійності на етапі організації самостійної роботи студентів такі: орієнтування студента на отримання кінцевого продукту своєї діяльності як першочергова мета створення плану самостійної роботи студентів; включення в план всіх завдань на запланований період навчання; наявність контрольних робіт як найвищого етапу самостійності в роботі студентів, який дозволяє оцінити результати їх роботи, в тому числі і самостійної; виділення обов'язкового мінімуму в переліку задач для самостійної роботи; визначення в плані кінцевого терміну здачі завдань і дат проведення контрольних робіт.

Враховуючи вищесказане можна зробити наступні висновки:

- правильно побудована система організації самостійної діяльності студентів у процесі вивчення загальної фізики забезпечує функціонування всіх складових навчально-виховного процесу з загальної фізики на єдиній платформі та допускає оновлення і наповнення її новим змістом, дозволяє активізувати процес навчання загальної фізики в умовах орієнтації на індивідуальний розвиток особистості, створює умови для ефективного опанування системою знань і вмінь.

- Розвиток фізики та інформаційно-комунікаційних технологій потребують створення нової моделі організаційного й методичного забезпечення самостійної роботи студентів і методики навчання загальної фізики у вищих навчальних закладах.

Література:

1. Гордієнко Т. П. Теоретико-методичні основи самостійної навчальної діяльності студентів у процесі вивчення загальної фізики в університетах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.02 "Теорія та методика навчання (фізика)" / Т. П. Гордієнко. – Київ, 2010. – 60 с.

2. Сергієнко В. П. Теоретичні і методичні засади навчання загальної фізики в системі фахової підготовки вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.02 "Теорія та методика навчання (фізика)" / В. П. Сергієнко. – Київ, 2005. – 12 с.

3. Завора В. А., Синельник І. В. Самостійна робота студентів як науково-педагогічна проблема: матеріали Університетської наук.-практ. студентської конф. магістрантів. – Харків : НТУ «ХП», 2010. – С. 90-92.

Педагогічні науки

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Возна С. А.

учитель української мови і літератури

Київська середня загальноосвітня

школа I-III ступенів № 201

м. Київ, Київська обл., Україна

Стрімко розвиваються технології, реформується освіта і уже інноваційні технології, зокрема інформаційні, стають невід'ємною частиною освітнього процесу. Спостерігається глобальна діджиталізація освіти, що спрощує доступ до інформації. Тому й питання інноваційних технологій є актуальним, адже на

сучасному рівні неможливо уявити якісний й водночас цікавий урок без використання засобів та можливостей комп'ютерних технологій та інтернету [2].

Предмет української мови та літератури також стоїть перед викликами сучасності повинен їм відповідати. . Сучасний урок української мови та літератури – це перш за все спільна творчість учителя та учня. А. Ейнштейн зазначав: «Уміє вчити той, хто вчить цікаво». Звичайно, вибір інноваційних технологій та методів вимагає як від педагога, так і від учня більш ретельної підготовки до уроку. Але подальший результат від такого уроку послужить стимулом для подальшого освоєння інноваційних технологій.

Одним із поширених методів інноваційного навчання є **групова робота**. Але навіть підхід до поділу на групи у педагога повинен бути сучасний. Відштовхуючись від соціально-емоційних компетенцій XXI століття, можна поділити учнів різними шляхами:

- учні можуть витягати папірці різного кольору і об'єднуються за кольорами;
- при вивченні теми «Українські народні казки», ключовим стає слово «казка», яке вчитель пише на дошці чи виводить на екран, і учні діляться на групи, називаючи по черзі кожен букву слова, а потім об'єднуються за буквами;
- можна надрукувати героїв твору (або певні групи слів : «синоніми», «антоніми», «омоніми», «пароніми» - усе залежить від вивчення теми), яких учні також витягатимуть і об'єднуються навколо одного героя (групи слів);
- використання додатка генератора команд (такі додатки безкоштовно можна встановити) [4].

Робота в групах дає можливість проявити себе на уроці не лише завжди активним учням, а й слабшим і пасивним. Тому відповіді про роботу в групах учитель отримує не за методом «піднятої руки», а за **методом «Сюрпризу»**. Що це означає? Учитель наперед знає, що хоче почути відповіді від тих учнів, які рідко самі піднімають руку. Тому він обирає цей метод – відповідатиме у кожній групі той, хто... І далі вчитель каже ту ознаку, яка точно випаде на «потрібного учня»:

- той, у кого найбільша кількість голосних/приголосних у прізвищі;
- у кого найдовше/найкоротше ім'я;

- хто вищий/ нижчий з групи;
- у кого блакитні очі тощо.

Крім того, що це дає можливість учням і повторити фонетику та дізнатися щось нове про однокласників, це ще й дає змогу брати участь в роботі групи усім учням, а не лише активним. Але при методі «сюрприз» варто пам'ятати, що слід підбирати такі ознаки, які б не образили жодну дитину.

І саме в групах можна застосовувати різноманітні інноваційні методи та прийоми для здобуття або узагальнення навичок і знань, зокрема ігрові технології.

Ігрові технології – це найкращий спосіб засвоєння інформації й разом з тим робить урок цікавим.

Одним із методів є **кросенс**. Слово «кросенс» означає «перетин смислів». Ідея полягає в замкненому полі із 9 квадратів, які заповнюються шляхом асоціацій: кожне зображення має зв'язок із наступним і попереднім квадратом, також може центральний малюнок навколо себе за смыслом чи асоціацією об'єднувати всі інші вісім. Найкраще, коли учні самі заповнюють ці поля малюнками, а не відгадують готові кросенси. Наприклад, кожна група отримує пусте поле і набір карток з 9 зображень і повинні їх розташувати на пустому полі й пояснити чому саме так. Практика показує, що скільки б груп не працювало на д однією темою цим способом, все рівно максимум два однакові кросенси будуть, в інших випадках – кожна група розташовує по-своєму. І всі варіанти при цьому є правильними. Така робота розвиває в дітей логічне та нестандартне мислення, знання з теми, комунікабельність та вміння працювати в групі.

Дієвою на уроках української літератури є адаптована під освітній процес гра «**Хто я?**». Тільки замість карток із звичайними побутовими предметами чи тваринами, учитель готує картки героїв твору, який вони вивчають (герої, письменник, чарівні предмети, фантастичні істоти). Таким чином, відгадуючи картку, діти повторюють героїв і сюжет твору.

Метод «**Ажурна пилка**» дає змогу учням за короткий проміжок часу засвоїти великий обсяг нового матеріалу. Суть «*вчимося – навчаючи*», адже

учні тут виступають у ролі експертів і, освоюючи самі новий матеріал, діляться знаннями із іншими групами класу.

Спільно в групах можна проводити актуалізацію знань учнів за допомогою **«Kahoot»**. По-перше, учням це цікаво, адже потрібно використовувати гаджет. По-друге, це займає небагато часу (залежно від питань і учитель, розробляючи завдання у програмі, може сам встановити час максимальний, за який діти повинні дати відповідь на питання – тому до 5 хв займає все опитування). І по-третє, найактивніші учні можуть отримати бали (це якщо учні реєструються у вікторині індивідуально і видно їх прізвища).

Групова робота учнів не обмежується класною кімнатою. За допомогою комп'ютерних технологій у групах учні можуть працювати і вдома, перебуваючи кожен у себе вдома, створюючи проект чи презентацію. Наприклад, **презентації Sway** від Microsoft дають можливість заповнювати поля презентації спільно у віддаленому режимі. Учитель лише створює електронні шаблони із назвою темою і вписує питання чи завдання у пустих полях презентації та дає доступ до шаблону тим учням, хто входить у цю групу, а діти спільно далі працюють над заповненням презентації. І всі разом роботу можуть переглянути й проаналізувати у класі. Дуже зручно таким чином втілювати **проектні технології** на сучасному рівні. Таку ж можливість дає **One Note**. Учитель може розробляти завдання, інформацію для кожного учня окремо чи для групи або ж усього класу за певною темою і надавати доступ для ознайомлення з матеріалами чи виконання завдань.

Якщо говорити про **індивідуальну роботу**, то ефективним способом перевірки знань кожного учня є **Google forms**. За короткий проміжок часу (5-6 хв) учитель має можливість опитати весь клас і відразу ж бачити результати опитування. Учитель сам розробляє питання з теми питання і лише надає учням посилання на опитування за допомогою електронної пошти, чатів чи **QR-кодування**. Варто відзначити, що QR-коди надзвичайно результативні при створенні завдань для **квестів**: можна закодувати питання, локацію, зображення тощо. І учні з цікавістю виконують такі завдання на станціях.

Залежність від соціальних мереж можна з легкістю перенести на виконання завдань на уроці. Наприклад, розроблення особистих **сторінок письменників у фейсбуці або в інстаграмі**. Цей вид роботи може бути як у друкованому вигляді й учні заповнюють лише пустографки інформацією, але можуть учні створити й справжні сторінки у мережі, додаючи всю потрібну інформацію з теми.

Також серед інтерактивних технологій варто виділити такі:

- віртуальні дошки **Padlet, Conceptboard** та **Lino**;
- опитування **Flipquiz** та **Quizalize**;
- інтерактивні вправи **LearningApps**;
- флеш-карти **Repetico**;
- ментальні карти **Mindmeister**.

Готуючись до уроку й обираючи технології, методи й прийоми для засвоєння учнями матеріалу, варто пам'ятати, що до школи прийшло нове покоління дітей, яке живе в динамічному інформаційному просторі. Потрібно підбирати такі методи, щоб учням було цікаво засвоювати матеріал, навчити мислити їх логічно й критично, нестандартно. Американський реформатор Джон Дьюї зазначав: *«Ми позбавляємо дітей майбутнього, якщо продовжуємо вчити сьогодні так, як вчили цьому вчора»*.

Література:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004. – С. 75-77.
2. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід: Методичний посібник. / Авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. – 2007.
3. Носенко Е.Л. До проблеми зміни освітньої парадигми // Педагогічний процес: теорія і практика. – К., 2002. – Вип.2. – С.77-80.
4. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. – Київ, 2014. – 95с.

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ
У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ
УНІВЕРСИТЕТУ

Войчун О.В.

викладач кафедри теорії

та методики фізичної культури

Миколаївського національного університету

імені В.О.Сухомлинського

м. Миколаїв, Україна

В умовах сьогодення реформування вищої освіти в сфері пріоритетності компетентнісного підходу і входження України до європейського освітнього простору ми сміливо можемо говорити про правомірність і ефективність участі студентів університету в студентському самоврядуванні.

На думку О. Киричука [1], у будь-якій дії необхідно вбачати результат. У громадянському вихованні таким результатом з активна громадянська позиція особистості, що виявляється у соціально-комунікативній, громадсько-корисній та суспільно-політичній активності, а також в активності, спрямованій на самопізнання, самооцінку, самовдосконалення. Основними складниками її є емоції та почуття; той чи інших рівень самосвідомості; особисті, сімейні, громадянські, національні та абсолютні цінності; соціальні вміння та навички.

До найбільш актуальних і складних проблем організації студентського самоврядування у закладі вищої освіти дослідниця К. Потопа відносить теоретико-методологічні засади національного виховання; соціально-педагогічні умови організації студентського самоврядування у вищій школі; діяльність куратора академічної групи, що спрямована на формування особистості студента; організаційні форми соціально-виховного впливу на особистість; аналіз виховної діяльності педагога; соціологічне дослідження сучасного студентства як суб'єкта соціально-виховної роботи у закладі вищої освіти [2].

Дані нашого дослідження отримані у ході констатувального експерименту, засвідчили необхідність розробки технологічного забезпечення впровадження педагогічних умов формування громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування. Визначено технологічне забезпечення, зміст і спосіб впровадження педагогічних умов формування громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування у вигляді моделі, що включає концептуально-цільовий, процесуально-змістовий та контрольний-результативний блоки та відображає сукупність форм та методів виховної роботи, спрямованих на реалізацію педагогічних умов формування громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування.

Нами виявлені та обґрунтовані такі педагогічні умови формування громадянської активності студентів університету: опори на внутрішні потреби студента, використання сучасних ІКТ, змістово-методичне забезпечення роботи студентських кураторів, організації і проведення тренінгів лідерства.

З метою перевірки моделі розвитку громадянської активності студентів університету здійснено контрольний етап дослідно-експериментальної роботи. Цілісність експерименту забезпечувалась тим, що на контрольному етапі використовувались такі ж діагностичні методи та методики, як і на констатувальному етапі нашого дослідження.

Узагальнення результативності проведеного дослідження відбувалося за такими напрямками:

- узагальнення результатів формувального експерименту;
- здійснення контрольних зрізів для визначення рівнів складових громадянської активності студентів університету в контрольних та експериментальних групах;
- визначення змін, які відбулися в кількісних показниках рівнів громадянської активності студентів;
- використання методів математичної статистики для підтвердження достовірності результатів, що показують ефективність експериментальної роботи.

Контрольний етап педагогічного експерименту спрямовано на уточнення й конкретизацію висновків за результатами впровадження розробленої моделі формування громадянської активності студентів університету. Перевірка ефективності розробленої моделі та виявлення динаміки формування громадянської активності студентів університету здійснена шляхом проведення контрольного зрізу та порівняння його результатів з результатами, які отримані під час проведення констатувального етапу. Порівняння цих результатів полягає у їх статистичній обробці та інтерпретації з метою виявлення різниці між даними у контрольній та експериментальній групах та з'ясування її достовірності.

Так у контрольних групах кількість студентів, які її мали на недостатньому рівні зменшилась на 2,1%, а в експериментальних – на 5,9% (що на 3,8% більше, ніж у контрольних); кількість студентів початкового рівня зменшилася на 0,5% у контрольних групах, а в експериментальних – на 3,8% (що на 3,3% більше, ніж у контрольних); кількість студентів достатнього рівня збільшилася на 2,1% у контрольних групах, а в експериментальних – на 5,3% (що на 2,2% більше, ніж у контрольних) і кількість студентів високого рівня збільшилася на 0,5% у контрольних групах, а в експериментальних – на 4,3% (що на 3,8% більше, ніж у контрольних).

Аналіз даних експериментальної групи виявив, що кількість студентів з недостатнім та початковим рівнем громадянської активності зменшилась на 5,9% та 3,8% відповідно, тому кількість респондентів із достатнім та високим рівнем зросла на 9,7%.

Література:

1. Киричук О., Кириленко С. Науково-методичне забезпечення системи національного виховання в освітніх закладах України // Високі технології виховання: матеріали I Міжнародної науково-практ. конф., 29–31 травня 1995. Харків, 1995. Ч. 1. С. 34–38.

2. Потопа К.Л. Соціально-педагогічні умови організації студентського самоврядування у вищих навчальних закладах: автореф. канд. пед. наук: 13.00.05 – соціальна педагогіка, 2006. 26 с.

СТОХАСТИКА В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ МАТЕМАТИКИ

Волошена В. В.,*канд. пед.наук,**науковий співробітник відділу**математичної та інформатичної освіти**Інституту педагогіки НАПН України,**м. Київ, Україна**ORCID 0000-0002-8279-6481*

Нова українська школа продовжує впроваджувати компетентнісний підхід до формування змісту та організації освітнього процесу, який би мав навчити учнів застосовувати набутті знання й уміння в конкретних ситуаціях. Такий підхід відповідає головним напрямкам європейської системи навчання, які ґрунтуються на Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу “Про основні компетентності для навчання протягом усього життя”. 17 січня 2018 р. Європейський парламент і Рада Європейського Союзу схвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя [1], за якою компетентності визначаються як комбінація знань, навичок та ставлень, де: знання складається з фактів і цифр, концепцій, ідей та теорій, які вже встановлені та підтримують розуміння певної сфери або предмета; навички визначаються як здатність та спроможність виконувати процеси та використовувати наявні знання для досягнення результатів; ставлення описують диспозиції сприйняття і налаштованості щодо ідей, людини або ситуації й спонукають до відповідних реакцій або дій. Зокрема математичну компетентність розглядають, як здатність застосовувати логіко-математичне мислення для вирішення проблем у повсякденному житті. Математична компетентність передбачає здатність і бажання застосовувати логічне та просторове мислення, а також презентації (формули, моделі, конструкції, графіки, діаграми). Саме знайомство учнів з елементами стохастичності відкриває широкі можливості для ілюстрації значущості математики в розв’язанні прикладних задач. Володіння

азами комбінаторики, теорії ймовірностей і математичної статистики дозволяє на змістовних (як в математичному, так і прикладному відношеннях) прикладах вивчати різні процеси, показувати відому універсальність математичних методів, демонструвати основні етапи розв'язання прикладних задач засобами стохастики.

У шкільному курсі математики під «стохастикою» розуміється поєднання початків теорії ймовірностей і математичної статистики. Вивчення елементів стохастики в шкільному курсі математики впроваджується в Україні з 1996 року. На рівні обов'язкових результатів навчання в Державному стандарті базової і повної середньої освіти [2] з математики для основної школи передбачено такий зміст навчального матеріалу зі стохастики: випадкова подія; ймовірність випадкової події; способи подання даних; частота; середнє значення. Основна мета вивчення зазначених тем — сформувати уявлення про основні поняття теорії ймовірностей та виробити вміння застосовувати їх до розв'язування задач. В старшій школі Державним стандартом базової і повної середньої освіти [2] з математики передбачено розширення і поглиблення уявлень зі стохастики: випадкові події; ймовірність випадкової події; умовні ймовірності; незалежні випадкові події; закон великих чисел; означення ймовірностей; статистичні таблиці; ряди розподілу та наочне їх зображення; мода і медіана; середні значення. Навчання математики в старшій школі має сприяти поглибленню уявлень про математику як елемент загальнолюдської культури, про застосування її в практичній діяльності, в різних галузях науки. Вивчення елементів стохастики сприяє усвідомленню того, що багато законів природи і суспільства мають ймовірнісний характер, що багато реальних явищ і процесів описуються ймовірнісними моделями, які досліджуються за допомогою методів математики. Тому важливо сформувати правильне уявлення учнів про теорію ймовірностей як науку, дотримуючись принципу науковості, розширити знання учнів про математичні моделі та навчити будувати ймовірнісні моделі стохастичних експериментів. Саме моделювання, побудову й дослідження різноманітних моделей вважають потужним засобом вивчення природи, світу та методом пізнання дійсності. Математична модель

реального об'єкта або процесу може бути подана у вигляді формули (функції, рівняння, нерівності), таблиці, діаграми, схеми, геометричної фігури, пропорції тощо. Основним засобом навчання учнів математичного моделювання є задачі. Вдало дібрана система задач забезпечує формування навичок та вмінь і математичного моделювання на досить високому рівні [3].

Добираючи зміст навчального матеріалу, слід враховувати той факт, що на сучасному етапі розвитку суспільства статистика виконує три основні функції: інформаційну, прогностичну й аналітичну. Зміст навчання статистичного матеріалу у шкільному курсі математики має певною мірою розкривати освітні функції статистики. Добираючи зміст, важливо правильно визначити, які знання потрібні сучасній людині в повсякденному житті та діяльності, які з них знадобляться учням під час вивчення інших шкільних предметів, для продовження освіти, який внесок можуть зробити ці знання у формування різних сторін інтелекту учнів, у засвоєні єдиної картини світу. Важливо реалізувати двосторонні міжпредметні зв'язки статистики, зокрема зв'язки інших навчальних предметів зі статистикою. Наприклад, у біології статистичні значення допомагають під час вивчення генетики, фізіології, екології. Нині жодна серйозна експериментальна робота з біології, медицини не обходиться без статистично обґрунтованого обсягу виконаних експериментів і довірчої оцінки отриманих результатів.

Відведена кількість годин на вивчення розділу «Елементи комбінаторики, теорії ймовірностей і математичної статистики» в програмах кожного з трьох рівнів не дає можливості реалізувати завдання прикладного спрямування змісту освіти. Статистико-ймовірнісна складова змісту шкільної математичної освіти суттєво доповнює засоби формування наукового світогляду школярів за рахунок розширення можливостей розглядати задачі міжпредметного характеру, будуючи математичні моделі справді реальних випадкових процесів і подій.

Знайомство учнів з елементами стохастики відкриває широкі можливості для ілюстрації значущості математики в вирішенні прикладних задач. Володіння азами комбінаторики, теорії ймовірностей і математичної статистики

дозволяє на змістовних (як в математичному, так і прикладному відношеннях) прикладах вивчати різні процеси, показувати відому універсальність математичних методів, демонструвати основні етапи вирішення прикладних завдань засобами стохастички. В цілому знайомство учнів з елементами стохастички підсилює прикладну спрямованість курсу математики.

Література:

1. ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/annex-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf>.

2. Навчальна програма з математики для учнів 10 – 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

3. Хмара Т. М. Розвиток поняття ймовірності випадкової події в змісті шкільного курсу математики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lib.iitta.gov.ua/3960/1/2_79.pdf

УДК 371.4:37.02

Педагогічні науки

СТРУКТУРА ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО ШКОЛЯРА

Воронецька В.В.,
здобувач наукового ступеня
кандидата педагогічних наук III курс
Вінницький державний
педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Київ, Україна

Ефективність формування творчої особистості сучасного школяра залежить від розуміння структури його творчого потенціалу, що зумовлює

необхідність звернення до праць сучасних науковців, дослідження яких дають можливість розглянути явище, що вивчається, у трьох вимірах: теоретичному, технологічному та особистісному.

Дослідник Л. Якубова, вивчаючи особливості творчих здібностей підлітків у контексті феномену творчості, зазначає, що в психолого-педагогічній літературі вони розглядаються, як: 1) вияв інтелекту, що може мати різні рівні розвитку; 2) відображення особистісних особливостей індивіда; 3) якісно не залежні від інтелекту якості. На засадах комплексного підходу дослідник потрактовує творчі здібності, як «інтегральні індивідуально-психологічні властивості особистості, що синтезують інтелектуальні можливості, мотивацію творчої активності й креативний потенціал і виступають загальною особистісною передумовою успішної творчої діяльності [1, с. 9].

Акцентуючи увагу на складній структурі творчого потенціалу студентської молоді, дослідник І. Форостюк зазначає, що вона містить «систему культурологічних, професійно-педагогічних знань, широку загальнокультурну ерудицію, генетично задане обдарування, образне мислення, гуманітарний світогляд, здатність моделювати різноманітні способи творчої діяльності та емоційну культуру» [2, с.9]. Узагальнення різних підходів до визначення сутності й структури творчого потенціалу, моделей творчих здібностей дозволило досліднику визначити творчий потенціал як інтегративну цілісність природних задатків, особливостей пізнавальної діяльності та соціальних надбань людини, яка забезпечує їй можливість реалізуватися у творчій діяльності [2, с. 10].

Вивчення психологічних особливостей формування літературної творчої уяви студентської молоді дозволило Н. Мраці стверджувати, що особливості особистості, її потреби, інтереси, знання, вміння, зміст основної діяльності знаходять відображення в індивідуальній своєрідності уяви, виявляючись у її широті та змістовності, перевазі певних видів уявлень, їх силі, яскравості, різній дієвості. Особливостями літературної творчої уяви, які

потрактуються у визначенні, дослідник вважає використання попереднього досвіду, включення теперішнього та прогнозуванням майбутнього [3, с. 9].

Важливим у контексті нашого дослідження варто визнати працю М. Костолович, яка аналізує педагогічні умови активізації творчого потенціалу підлітків у процесі краєзнавчої роботи загальноосвітньої школи. Грунтовний аналіз поглядів психологів-представників різних шкіл, вивчення теоретичних підходів сучасних українських науковців щодо активності, творчості й діяльності особистості дозволили досліднику виокремити «загальні істотні ознаки активності особистості у процесі активізації її творчого потенціалу, а саме: форми діяльності, що свідчать про сутнісну єдність понять активності й діяльності; діяльності, до якої в дитини виникло власне внутрішнє ставлення й у якій віддзеркалився індивідуальний її досвід; особистісно значущої діяльності у формі самовираження, самоствердження, з однієї сторони, й про дитину як про продукт активної й ініціативної взаємодії з навколишнім соціальним середовищем, з іншої; діяльності, спрямованої на перетворення навколишнього світу; якості особистості, що проявляються у внутрішній готовності до цілеспрямованої взаємодії із середовищем, до самодіяльності, яка базується на потребах й інтересах особистості та характеризується прагненням діяти цілеспрямовано» [4, с.10].

Розглядаючи різні підходи до розуміння понять «творча особистість», «творчий потенціал», «позитивний творчий потенціал», «інтелектуальний потенціал», «трудоий потенціал», «образна символіка», «розвиток особистості», «розвиток творчої особистості», «творча здібність», «творча обдарованість», а також їх співвідношення, М. Шопіна вважає, що проблему розвитку творчого потенціалу особистості «необхідно розглядати, з одного боку, в межах навчальної діяльності, а з іншого, - як стан готовності суб'єкта до розв'язання творчих завдань» [5, с. 9]. Дослідник пропонує активізувати творчий потенціал за допомогою моделювання творчих завдань, що виступають вимогою пошуку для суб'єкта нової інформації. У структурі творчого потенціалу молодших школярів Шопіна М.О. виокремлює образно-просторове, образно-символічне мислення; уяву; увагу; вербальне і невербальне творче

мислення; творчі здібності; інтерес до творчої діяльності; об'єктивну самооцінку як основу критичного ставлення до продуктів власної діяльності; навички самостійної роботи.

Дослідник А. Хорошун, визначаючи поняття творчого потенціалу, пропонує спиратися на думку представників діяльнісного та інтегративного підходів (Г. Альтшуллер, Г. Валєєв, В. Жураковський, Ю. Кулюткін, Н. Мартинович, О. Матюшкін, В. Моляко, Л. Мещерякова, Я. Пономарьов, В. Овчинніков, В. Риндак, О. Чаплигін), відповідно до якої потрактовує дане явище як «інтегративну властивість особистості, що характеризує міру можливостей здійснювати творчу діяльність, визначає потребу, готовність і здатність до творчої самореалізації і саморозвитку, а також забезпечує ефективну взаємодію особистості з іншими людьми та високу продуктивність діяльності» [6, с.9]. Автор дисертаційного дослідження виокремлює у структурі творчого потенціалу старшокласників спеціалізованих шкіл три блоки: мотиваційний, когнітивний і характерологічний.

Враховуючи органічний зв'язок художньо-творчого потенціалу особистості з основними параметрами її розвитку (фізична енергія, задатки, здібності, мораль та ін.), в його структурі можуть бути виокремлені такі складові, як біоенергетична, психоенергетична, інтелектуально-інформаційна та мотиваційно-діяльнісна.

Узагальнення результатів досліджень сучасних науковців у галузі вивчення особливостей творчої діяльності учнівської та студентської молоді, особливостей їх творчих здібностей, творчого потенціалу дозволяє дійти висновків про існування чотирьох підходів до трактування цих явищ, що залежать від позиції дослідника, який зосереджується на: творчому процесі; продуктах творчості; суб'єктах творчості; середовищі, в якому здійснюється творчість. Варто зазначити важливі для розуміння сутності творчого потенціалу два взаємопов'язані аспекти творчості: зовнішній і внутрішній. Зовнішній аспект є відображенням творчої діяльності, що спрямована на продукування якісно нових об'єктів культури, створення суспільно значущих цінностей. Внутрішній аспект творчості представлений як самореалізація

особистості, реалізація її здібностей, наслідком чого виступає зміна і становлення особистості в процесі творчої діяльності.

На основі аналізу й узагальнення різних підходів до розуміння сутності творчого потенціалу особистості нами сформульоване робоче визначення. *Творчий потенціал учня гуманітарної гімназії – це специфічна форма творчої активності особистості, що базується на інтелектуальних можливостях, мотивації творчої діяльності, креативності, і дозволяє школяреві продукувати суб'єктивно нові способи вирішення творчих завдань, створювати оригінальні образи та ідеї, гнучко й оперативно орієнтуватися у потоці інформації та різних формах педагогічної взаємодії.*

У структурі творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії ми виокремлюємо такі компоненти: когнітивний, мотиваційно-ціннісний, особистісно-рефлексивний, діяльнісно-результативний.

Когнітивний компонент творчого потенціалу учня гуманітарної гімназії представлений характеристиками суб'єкта творчої діяльності, що забезпечують інформаційно-пізнавальні процеси, інтелектуальний супровід творчості – творча й інтелектуальна активність, критичність розуму, синтетичність у сприйнятті навколишнього світу, високий рівень когнітивної гнучкості, вміння аналізувати, синтезувати інформацію і на цій основі виявляти нове бачення предметів і явищ (комбінаторні здібності, що дозволяють по-новому бачити предмети і явища), легкість знаходження нових аналогій, готовність до вільної імпровізації, продукування оригінальних образів та ідей.

Мотиваційно-ціннісний компонент творчого потенціалу учня гуманітарної гімназії відображається у спрямованості особистості на творчість, потребі у збагаченні «інформаційного поля», наявності прагнень та інтересів, пов'язаних з втіленням продуктів уяви в матеріальну форму, вмінні врахування традицій, тобто зразків творчості, і водночас вмінні відходу від стереотипів мислення, готовності до самоактуалізації.

У змісті особистісно-рефлексивного компоненту творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії інтегровані високий рівень розвитку спостережливості,

конструктивної уяви, креативність, творчі здібності, рефлексивні вміння, комунікативні вміння, вольові якості (наполегливість, працелюбність, сміливість), об'єктивна самооцінка, нонконформізм, почуття обов'язку, самокритичність, ініціативність, що забезпечують успішність творчої самореалізації.

Діяльнісно-результативний компонент творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії репрезентований організаторськими здібностями, вміннями контролю на різних етапах виконання завдання, технічними вміннями, вміннями самопрезентації.

Отже, творчий потенціал передбачає наявність в особистості знань і вмінь, мотивів, здібностей, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю. Така здатність породжувати незвичайні ідеї, відходити від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації не є спадковою, вродженою. Існують шляхи і умови формування творчого потенціалу школяра, що передбачають використання різних засобів, форм, методів у залежності від вікових етапів учнів. Формування творчого потенціалу підростаючого покоління є одним з важливих завдань сучасної школи, і до його здійснення на науково-педагогічному рівні вчитель має бути спеціально підготовлений.

Література:

1. Якубова Л.А. Розвиток творчих здібностей підлітків у процесі позакласної роботи загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. канд. пед. наук / Л.А. Якубова. – Миколаїв: Миколаївський державний університету імені В.О. Сухомлинського, 2010. – 23 с.

2. Форостюк І.В. "Розвиток творчого потенціалу студентської молоді засобами українського народного мистецтва": автореф. дис. канд. пед. наук / І.В. Форостюк. – Луганськ: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2010 – 24 с.

3. Мрака Н.М. Психологічні особливості формування літературної творчої уяви студентської молоді: автореф. дис.канд. психол. наук / Н.М. Мрака. – К.: Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2011. – 24 с.

4. Костолович М.І. Педагогічні умови активізації творчого потенціалу підлітків у процесі краєзнавчої роботи загальноосвітньої школи”: автореф. дис. канд пед. наук / М.І. Костолович. - Миколаїв: Миколаївський державний університет ім. В.О.Сухомлинського. - 2010. - 23 с.

5. Шопіна М.О. Образна символіка як чинник розвитку творчого потенціалу молодшого школяра»: автореф. дис. канд. психол. наук / М.О. Шопіна. -К.: Інституті психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2009. – 20 с.

6. Хорошун А.А. Психологічні особливості розвитку творчого потенціалу старшокласників спеціалізованих шкіл: автореф. дис. канд. психол. наук / А.А. Хорошун. – Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2009. - 24 с.

УДК 373.3.015.31

Педагогічні науки

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Гнатюк О.В.,

*кандидат психологічних наук,
провідний науковий співробітник*

*лабораторії психодіагностики
та науково-психологічної інформації*

Інститут психології імені Г.С. Костюка

НАПН України

м. Київ, Україна

Мотивація навчання молодших школярів – одна з головних умов реалізації навчально-виховного процесу в умовах реформування освіти. Вона відіграє важливу роль у становленні особистості, адже без неї неможлива ефективна учбова діяльність та розвиток здатності і потреби до самовдосконалення, саморозвитку, самоосвіти. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але і є рушійною силою удосконалення особистості в цілому.

Саме у молодшому шкільному віці закладається основа для подальшого учіння школяра і часто від бажання вчитися у початковій школі залежить і прагнення до навчання у середніх та старших класах.

Для формування повноцінної мотивації навчання молодших школярів особливо важливо забезпечити такі умови:

- збагачувати зміст особистісно-орієнтованим цікавим матеріалом;
- утверджувати справді гуманне ставлення до всіх учнів, бачити в дитині особистість;
- задовольняти потреби в спілкуванні з учителем та однокласниками під час навчання;
- збагачувати мислення інтелектуальними почуттями;
- формувати допитливість і пізнавальний інтерес;
- формувати адекватну самооцінку своїх можливостей;
- утверджувати прагнення до саморозвитку, самовдосконалення;
- використовувати різні способи педагогічної підтримки, прогнозувати ситуації, коли вона особливо потрібна дітям;
- виховувати відповідальне ставлення до навчальної праці, зміцнювати почуття обов'язку [1, с. 148-149].

Вивчаючи мотиваційну складову як компонент навчальної діяльності, такі науковці, як М. Алексеєва, Г. Балл, М. Боришевський, Ю. Гільбух, С. Гончаренко, О. Дусавицький, Г. Костюк, С. Максименко, В. Моляко, В. Моргун, Н. Побірченко, В. Рибалко, В. Семиченко, І. Синиця та ін. визнають її провідною. Вчені вважають, що саме у молодшому шкільному віці формуються основи мотивації навчальної діяльності і саме тому цей вік має важливі резерви розвитку мотиваційної сфери учнів.

Як свідчить практика, якщо в учня відсутня тяга до знань і він не проявляє інтелектуальної активності, то похвалитися добрими результатами своєї учбової діяльності він не зможе. У школі можна створити оптимальні умови для навчання, забезпечити навчальний процес необхідними технічними

засобами, навчальний матеріал викладатиме висококваліфікований досвідчений учитель, але все це не забезпечить належної успішності, якщо в учня не сформована учбова мотивація. До неї входить низка спонукань, які постійно змінюються і вступають у нові взаємовідносини (потреби і сенс учіння для учня, його мотиви, цілі, інтереси, емоції тощо). Її утворюють спонукальні стимули, якими є потреби, інтереси, переконання, ціннісні орієнтації, ідеали та ін. В учбовій діяльності школяра вона виконує спонукальну, організуючу і смислоутворюючу функції. Особливо важливою є остання функція, оскільки у мотиваційній сфері особистості вона визначає суб'єктивну і об'єктивну значущість учіння і надає йому особистісного сенсу.

Причинами спаду мотивації школярів до навчальної діяльності є: відношення учня до вчителя; відношення вчителя до учня; особиста значимість предмета; розумовий розвиток учня; продуктивність навчальної діяльності; нерозуміння мети навчання; страх перед школою [2].

Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку: добре сприйняття і засвоєння всього нового, довірливе ставлення до авторитету дорослих, емоційність і вразливість, розвиток моральних переконань і комунікативних якостей сприяють роботі вчителя з формування мотивації учіння школярів на уроках [3].

Важливим моментом уроків для формування мотивації учіння є використання різних методів і способів навчання – практичних, ігрових, пізнавальних, ситуаційних, змагальних; тренінгів, психогімнастики тощо.

Для учнів початкової школи важливим є зв'язок із їхнім життєвим досвідом, зокрема такі методи, як моделювання, програвання та обговорення різних життєвих історій і ситуацій, що спонукають учнів до активного живого спілкування. Перевага даних методів в тому, що учні мають змогу експериментувати з «майже реальним життям» та апробувати різні варіанти поведінки в безпечних умовах, прогнозувати, «що з цього вийде». Ці методи сприяють виробленню навичок критичного мислення, співпраці та прийняття рішень та є дієвими з формування мотивації учіння школярів.

Враховуючи вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, важливо використовувати доступний і цікавий навчальний матеріал – казки, мультфільми, вірші, ігри, ребуси, загадки, кросворди, прислів'я, приказки, пісні тощо.

Для забезпечення мотивації учіння на уроках учителям слід застосовувати різного виду завдання – проблемного і творчого характеру, завдання різного рівня складності та такі, що навчають різних способів пізнання, практичні вправи тощо. Наприклад. Завдання, що сприяють розвитку мислення, уважності, спостережливості («Чи спостерігав ти...», «Чи бачив ти...»). Завдання, які сприяють розвитку мовлення учнів, спрямовані на співбесіду, висвітлення власної думки, поясненню («Поясни чому...», «Як ти вважаєш?..» «Чому ти так вважаєш?»), розкриттю власного життєвого досвіду («Розкажи, як ти виконуєш...», «Згадай і розкажи, чи було в твоєму житті...»).

Регулярно слід пропонувати школярам завдання, які створюють проблемні ситуації («Як би ти повівся в даній ситуації...», «Що зробив би ти?», «Як ти вчиниш, якщо...», «Яке рішення прийняв би ти?»), завдання практичного спрямування («Перевір...», «Визнач...», «Покажи...») тощо [4, 5, 6, 7].

Зважаючи на домінування наочно-образного мислення у молодших школярів, частіше пропонувати завдання, що містять фотографії та малюнки («Розглянь малюнки. Поясни...», «За малюнками визнач...», «Подивися на фотографії і скажи, хто з дітей...», «Розглянь малюнки і порівняй ...») [4, 5, 6, 7].

Як засіб формування мотивації учіння обов'язково використовувати дидактичні ігри на різних етапах уроку. Так, для розвитку пам'яті та уваги, творчого розвитку, фантазії та уяви, наприклад такі ігри: «Бабуся складала у валізу...», «Запам'ятай порядок», «Чого не вистачає?», «Буває – не буває» тощо) [4, 5, 6, 7].

Для активного живого спілкування на уроки слід запрошувати спеціалістів різних служб – психологів, співробітників пожежної служби, поліції, медичних працівників тощо.

Уроки, зокрема з основ здоров'я, природознавства проводити в спеціально обладнаному класі (кабінеті) або на спеціальному майданчику (у

дворі школи, спортзалі, медичному кабінеті) з використанням навчально-наочних посібників та обладнання – інтерактивні дошки, сучасні малюнки, ілюстрації, фотографії, слайди, комп'ютерні презентації, проекти та ін.

Гра – найбільш доступна форма засвоєння та набуття знань і навичок з питань безпеки життєдіяльності, адже навчити школярів правильно реагувати на різні небезпечні ситуації одними лише роз'ясненнями неможливо.

Уроки з вивчення правил дорожнього руху і безпеки на дорогах краще проводити як екскурсії – на подвір'ї, де є спеціальні розмітки або на вулиці, поблизу перехрестя, де можна спостерігати роботу засобів регулювання, дорожню розмітку, рух транспортних засобів та пішоходів.

Зазначені різні види роботи вчителів мають враховуватися у навчальній діяльності з метою формування мотивації учіння молодших школярів.

Молодший шкільний вік має значні резерви формування мотиваційної сфери, які необхідно використовувати, щоб уникнути «мотиваційного вакууму» при переході в середню школу. У цьому віці головний зміст мотивації полягає в тому, щоб навчити дитину вчитися, адже це початок становлення мотивації учіння, від якого багато в чому залежить її доля протягом успішного шкільного життя.

Мотивами у навчанні можуть виступати потреби учнів, пізнавальний інтерес, емоції, які виникли на уроці, ідеали, установки. Для кожної дитини важлива потреба у нових враженнях, яка може поступово перейти в пізнавальну потребу. І саме на неї повинен спиратися вчитель у першу чергу, актуалізувати її, сприяти її усвідомленню учнями. Педагогічна діяльність учителя потребує знань та вмінь формування мотиваційної сфери особистості учня для досягнення та підвищення результативності навчання.

Література:

1. Подласый И.П. Педагогика начальной школы: Учеб. пособие для студ. пед. колледжей.- М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 400 с.
2. Матюхина М. В. Мотивация учения младших школьников. – М.: Просвещение, 1984. – 198 с.

3. Алексєєва М.І. Мотиви навчання учнів: Посіб. для вчителів. – К.: Рад. шк., 1974. – 120 с.

4. Гнатюк О.В. Основи здоров'я: підруч. для загальноосвіт. навч. закл.: 1 кл. / О.В. Гнатюк. – К.: Генеза, 2012. – 112 с.

5. Гнатюк О.В. Основи здоров'я: підруч. для 2-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Гнатюк. – К.: Генеза, 2012. – 112 с.

6. Гнатюк О.В. Основи здоров'я: підруч. для 3-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Гнатюк. – К.: Генеза, 2013. – 144 с.: іл.

7. Гнатюк О.В. Основи здоров'я: підруч. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О.В. Гнатюк. – К.: Генеза, 2015. – 160 с.: іл.

УДК 378:796.011

Педагогічні науки

ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ. МЕТОДИКИ ЙОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКИ

*Головатенко О. М.
старший викладач кафедри
права і соціально-гуманітарних дисциплін
Черкаський навчально-науковий інститут
ДВНЗ «Університет банківської справи
м. Черкаси, Україна*

Аналіз стану фізичного здоров'я населення свідчать про незадовільну медико-демографічну ситуацію в Україні – низьку народжуваність, зростання загальної смертності та смертності немовлят, поширеність різноманітних хвороб, скорочення середньої тривалості життя, низький рівень медичної допомоги тощо.

Багаторазові спроби фахівців визначити та виміряти здоров'я наштовхувалися на складність феномену людини. З огляду на існування досить широкого спектру складових здоров'я людини та його проявів сьогодні запропоновано велику кількість методик для його визначення та оцінки.

Ідея визначення рівня фізичного здоров'я виникла в результаті необхідності отримання об'єктивної інформації про цей показник серед практично здорових

людей. Для даної категорії осіб не зовсім доречним було використання традиційного трактування стану здоров'я виключно в медичному аспекті. Більш правомірним було введення в теорію і практику медико-біологічних дисциплін такого інтегрального показника, який відбивав би загальний функціональний стан і адаптаційні здібності здорового організму в цілому. Тривалі багаторічні дослідження в цьому напрямі дозволили не тільки розробити ряд репрезентативних методичних підходів до визначення рівня фізичного здоров'я різних категорій людей, але і застосувати цей функціональний параметр в діагностиці донозологічних станів, граничних між станом повного "здоров'я" і першими ознаками патології. Методологічною базою для цього стали теоретичні й експериментальні дослідження таких відомих фахівців в галузі нормальної, спортивної, екологічної фізіології, функціональної діагностики як В. П. Казначеев, В. І. Медведєв, Р. М. Баєвський, М. О. Агаджанян та ін. Саме ними вперше були висунуті положення про основні стани життєдіяльності організму, до яких були віднесені не тільки традиційні поняття "здоров'я" і "хвороба", але і введений новий термін "донозологічний стан" або "передхвороба". Цей стан було запропоновано розглядати як граничний між здоров'ям і хворобою, а основною його характеристикою вважався високий рівень функціональної напруги і зниження адаптаційних здібностей організму [1, с. 118].

Дійсно, пошук надійних, об'єктивних та адекватних існуючим вимогам технологій оцінки стану організму людини, яка перебуває в умовах постійного впливу численних чинників довкілля та соціальних умов життя, встановлення закономірностей процесів формування провідних характеристик фізичного розвитку, психофізіологічних функцій та особливостей особистості дітей і підлітків різного віку, учнівської і студентської молоді, населення зрілого та похилого віку тощо, зумовлює визначення інформативних підходів до оцінки особливостей перебігу процесів соціально-психологічної, психофізіологічної та психічної адаптації їх організму [2].

Одним із найбільш інформативних і прийнятних з точки зору практичного використання вважається метод експрес-оцінки, коли рівень здоров'я визначають

шляхом переведення кількісних показників, що характеризують функціонування найбільш важливих систем життєзабезпечення в бали і, відповідно, рівень здоров'я. Кількість таких показників коливається від 4–5 до 16 і більше, серед яких можуть бути рівень холестерину в крові, кислотність шлункового соку тощо. Однак чим більше показників ураховується, тим вища ймовірність того, що останні дублюватимуть один одного. Це зумовлено тим, що всі наведені показники значною мірою взаємопов'язані, як, зрештою, й усе в організмі. Наприклад, зі збільшенням стажу занять оздоровчим бігом, плаванням чи іншим аеробним тренуванням, крім покращання результатів у тестах на витривалість, відзначається зниження частоти серцевих скорочень, підвищення життєвого показника внаслідок зниження маси тіла та збільшення життєвої ємності легень, нормалізація рівня холестерину, зниження артеріального тиску тощо. Така методика визначення рівня здоров'я є достатньо інформативною і може бути використана в оздоровчих центрах, поліклініках, фізкультурних диспансерах. Однак треба усвідомлювати, що визначення рівня здоров'я за допомогою методу експрес-оцінки – це лише скромна спроба відобразити такий складний феномен, як здоров'я людини, мовою математики, обмеживши його вузькими рамками арифметичних формул. Існує значний ризик суттєвого викривлення уявлення про загальну картину процесів, що відбуваються, якщо частину інформації розглядати поза контекстом [3, с. 93].

У ряді найбільш відомих і традиційних методичних підходів до визначення рівня фізичного здоров'я, в першу чергу, слід відзначити методи, розроблені й апробовані В. А. Шаповаловою (комп'ютерна програма “Школяр”) і Г. Л. Апанасенком. Не дивлячись на істотні відмінності, запропонованої цими авторами методики експрес-оцінки фізичного здоров'я є реальним втіленням ідеї кількісної оцінки стану здоров'я різних категорій людей. Більш того, згідно з методом професора В. А. Шаповалової, уможливилось визначення рівня рухової підготовленості школярів. Безумовно, цей факт має величезне значення в процесі інтегральної оцінки загального функціонального стану організму і здоров'я в цілому. Згідно з методикою В. А. Шаповалової, весь процес обстеження

розподілено на медичне і фізичне тестування реципієнта. В рамках медичного тестування проводиться реєстрація основних антропометричних даних (довжини і маси тіла), а також деяких функціональних показників: частоти серцевих скорочень за 30 секунд; артеріального тиску систолічного – АТс, мм рт. ст.; життєвої ємності легень – ЖЄЛ, мл; час затримки дихання на вдиху – Твд., с і часу затримки дихання на видиху – Твид., с. Окрім цього, під час проведення медичного тестування передбачено використання проби з фізичним навантаженням – реєстрація кількості підйомів тулуба з положення лежачи за 60 секунд. Якщо медичне тестування передбачено для оцінки поточного рівня фізичного здоров'я реципієнтів, то фізичне – для оцінки рівня їхньої рухової підготовленості. З цією метою в реципієнтів визначаються результати стрибка в довжину з місця (см), кількість підтягувань на щабліні (к-ть раз), часу виконання човникового бігу 3 по 10 м (с) і подолання дистанції 1500 м (хв і с). Всі отримані в ході медичного і фізичного тестування первинні дані піддаються обробці на персональному комп'ютері за спеціально розробленою автором програмою. В результаті даного аналізу кожний реципієнт одержує певну кількість балів, на підставі яких робиться висновок про рівні його фізичного здоров'я і рухової підготовленості. Система оцінки фізичної підготовленості реципієнтів аналогічна вищезазначеній. Виключенням є той факт, коли у реципієнта рівень здоров'я оцінюється як низький (менше 40 балів), то проведення фізичного тестування для нього виключено [1, с. 119–120].

Експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я реципієнтів за Г. Л. Апанасенко розроблена в двох модифікаціях: для дітей шкільного віку і для представників дорослого контингенту населення. Під час визначення рівня фізичного здоров'я за Г. Л. Апанасенко в дорослих осіб реєструють основні антропометричні показники (довжину і масу тіла), а також деякі функціональні – частоту серцевих скорочень (ЧСС, уд/хв), артеріальний тиск систолічний (АТс, мм рт. ст.), життєву ємність легень (ЖЄЛ, мл), силу м'язів кисті (методом динамометрії, в % від маси тіла) і час відновлення після 20 присідань за 30 секунд (Т відн., с). Отримані в ході первинного обстеження результати порівнюються з табличними, на основі чого за

реальну величину кожного з означених параметрів нараховується певна кількість балів. Оцінку інтегрального показника рівня фізичного здоров'я (РФЗ, бали) проводять з урахуванням сумарної кількості отриманих балів і градацією РФЗ на наступні функціональні класи: “низький”, “нижче середнього”, “середній”, “вище середнього”, “високий” [1, с. 121–122; 4].

При реєстрації за методом Г. Л. Апанасенко рівня фізичного здоров'я дітей шкільного віку, у них проводиться реєстрація тих самих функціональних показників, тільки співвідношення маси і довжини тіла розраховується за спеціальними таблицями, а замість часу відновлення ЧСС після 20 присідань за 30 секунд розраховується індекс їх фізичної працездатності за формулою Руф'є-Діксона. Отримані в ході первинного обстеження результати порівнюються з табличними даними з привласненням певної кількості умовних балів за кожний показник. Оцінку інтегрального показника – рівня фізичного здоров'я (РФЗ, бали) проводять з урахуванням сумарної кількості отриманих балів і градацією РФЗ на наступні функціональні класи: “низький”, “нижче середнього”, “середній”, “вище середнього”, “високий” [1, с. 123].

У ряді досліджень застосовується також методика визначення рівня фізичного здоров'я, розроблена В. С. Язловецьким і В. О. Іванченко, яка отримала назву “Тест-здоров'я”. Відповідно до розробленого авторами методичного підходу для оцінки рівня фізичного здоров'я конкретного реципієнта проводиться: 1) безпосереднє тестування з використанням дозованого фізичного навантаження у вигляді 2-х хвилинного бігу на місці (в темпі 180 кроків в хвилину); 2) непряме тестування – шляхом нарахування певної кількості балів за вік, частоту серцевих скорочень в стані відносного спокою, співвідношення довжини і маси тіла, відношення до шкідливих звичок (куріння) і систематичних занять фізичною культурою та спортом. Отримана в результаті прямого і непрямого тестування загальна сума балів застосовується для оцінки рівня фізичного здоров'я реципієнта відповідно до таблиці [1, с. 124–125].

Важливим показником, який характеризує максимальну продуктивність системи транспорту кисню, фізичну працездатність, граничні можливості

(потужність) аеробного енергоутворення (максимальної аеробної здатності) є величина максимального споживання кисню (МСК). Високі показники МСК свідчать про високий серцевий, дихальний, ендокринний та інші фізіологічні резерви організму, іншими словами – високого рівня соматичного здоров'я індивіду. В процесі тренувань збільшуються адаптаційні можливості, підвищується аеробна здатність, зростає рівень соматичного здоров'я [5].

З урахуванням вищезазначеного можна констатувати, що сьогодні є багато методик визначення фізичного здоров'я людини, але назріла необхідність розробки більш сучасних методів оцінки поточного рівня соматичного здоров'я, які передбачають встановлення ефективності роботи єдиної функціональної системи, її окремих елементів і характер взаємозв'язку між ними.

Література:

1. Маліков М. В., Сватсьєв А. В., Богдановська Н. В. Функціональна діагностика у фізичному вихованні і спорті: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ЗДУ, 2006. 227 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Malikov-M.-V.-ta-inshi-Funktsionalna-diagnostika-u-FV-i-sporti.pdf>
2. Сергета І. В., Осадчук Н. І., Мостова О. П. Моніторинг стану здоров'я людини та його особливості в сучасних екологічних умовах // Збірник наукових статей III-го Всеукраїнського з'їзду екологів з міжнародною участю. Вінниця, 2011. Том. 2. С. 435–438. URL: <http://eco.com.ua/>
3. Міхеєнко О. І. Комплексна методика оцінки рівня здоров'я організму людини. *Проблеми фізичного виховання і спорту*. № 6, 2011. С. 93–101. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-06/11moiamo.pdf>
4. Апанасенко Г. Л., Волгіна Л. Н, Бушуєв Ю. В. Експрес-скринінг рівня соматичного здоров'я дітей та підлітків: метод. рекомендації. К.: КМАПО, 2000. 12 с.
5. Визначення максимального споживання кисню. URL: <https://helpiks.org/8-82918.html>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

*Гонтарик Г. М.,
вчитель-дефектолог тифлопедагог
м. Кривий Ріг, Україна*

На сьогоднішній день наше суспільство перебуває на етапі інформаційно-технологічної революції. Кожного дня відбувається колосальна кількість нових відкриттів в усіх галузях діяльності людини. Не виключенням є і педагогіка, а безпосередньо спеціальна педагогіка. Адже вона не може стояти на місці у період науково-технічного процесу.

Саме тому кожного дня відбувається пошук найоптимальнішої моделі освітнього процесу, яка б задовільнила потреби усіх її учасників. Сучасні педагоги постійно розробляють нові педагогічні методи і прийоми, які будуть дієвими у сучасному освітньому просторі.

Реформування відбувається і в спеціальній освіті. Стало зрозуміло, що діти з особливими освітніми потребами не можуть перебувати в ізоляції, вони рівноправні члени нашого суспільства. Основна парадигма розвитку спеціальної освіти на сьогоднішній день - це успішна інтеграція дітей з особливими потребами в сучасний освітній простір.

Для того, щоб навчально-виховний процес дітей із особливими освітніми потребами був успішним, потрібен комплексний підхід, тобто врахування вікових, індивідуальних особливостей та можливостей, особистісно орієнтований підхід.

І тільки за умови реалізації усіх цих компонентів можлива успішна організація психолого-педагогічного супроводу навчальної діяльності дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Саме тому на сьогоднішній день все більшої популярності набуває така форма освітньої взаємодії як інклюзивне навчання.

В процесі інклюзивного навчання психолого-педагогічний супровід відбувається згідно з розробленою групою фахівців індивідуальною програмою

розвитку дитини. Ця програма розроблена враховуючи такі компоненти: індивідуальний навчальний план, індивідуальна навчальна програма, адаптація та модифікація навчального матеріалу та додаткових освітніх послуг. Врахування усіх цих складових у програмі дозволяє здійснювати корекцію вторинних відхилень в розвитку дітей.

Вивченням питання психолого-педагогічного супроводу навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми проблемами займалися В. Бондар, Т. Гребенюк, Л. Гречко, В. Засенко, А. Колупаєва, Ю. Найда, Т. Сак, В. Синьова та інші.

Уперше термін супроводу в сучасній педагогіці та психології використали Г. Бардієр, І. Ромазан, Т. Череднікова, сенс якого полягає у створенні системи професійної діяльності психолога та педагога, спрямованої на створення спеціальних умов для повноцінного розвитку й успішного навчання дитини в конкретному освітньому середовищі.

Отже, психолого-педагогічний супровід дитини з порушеннями психофізичного розвитку у навчально-виховному процесі визначає засвоєння нею відповідних загальноосвітніх програм, корекцію відхилень у її розвитку, соціальну адаптацію та психологічний розвиток у спеціально створених в навчальному закладі психолого-педагогічних умовах. Такий підхід є визначальним при розробці індивідуальної програми розвитку та індивідуального навчального плану дитини з особливими освітніми потребами, що навчається в умовах інклюзивного навчання [1].

Психолого-педагогічний супровід дитини з порушенням зору має бути спрямованим на створення певних специфічних умов освітнього простору.

По-перше це офтальмо-гігієнічний чинник навчально-виховного процесу дітей з порушеннями зору (безбар'єрність простору, організація робочого місця, відстань до очей при читанні, допустиме безперервне зорове навантаження, правильний вибір та використання наочного матеріалу та ін.).

По-друге забезпечення індивідуального підходу відповідно до особливостей та можливостей кожної конкретної незрячої дитини чи дитини зі

зниженим зором (адаптація навчальних та методичних матеріалів, модифікація змісту та складності навчальних завдань, підбір спеціальних форм та прийомів навчальної діяльності тощо).

І по-третє забезпечення корекційно-компенсаторної спрямованості уроку (навчання дітей з порушеннями зору прийомом та способам сенсорної, розумової та практичної діяльності; збагачення, конкретизація, уточнення уявлень та життєвого досвіду дітей про предмети та явища навколишнього світу; активізація їх розумової діяльності та ін.) [1].

Окрім того, велику роль в психолого-педагогічному супроводі відіграє формування психологічної готовності серед педагогів, батьків та учнів школи до взаємодії з дитиною, яка має порушення зору. Саме тому необхідно забезпечити ознайомлення педагогічного колективу, батьків та учнів з особливостями дитини з порушеннями зору. Це можна здійснити через проведення консультацій, лекторіїв, семінарів-практикумів, консилиумів, виступів на батьківських зборах та педагогічних нарадах тощо.

Ще однією важливою умовою педагогічного супроводу є створення психологічної установки у дитини з порушеннями зору на подолання труднощів у навчанні. Тому необхідно застосовувати мультидисциплінарний підхід, а саме командну роботу різних фахівців: психологів, педагогів, корекційних педагогів, соціальних педагогів, медичних працівників тощо.

Таким чином, основна мета психолого-педагогічного супроводу дитини з порушенням зору спрямована на розкриття позитивних якостей дитини, подолання негативних проявів та формування вмінь налагоджувати різноманітні соціальні контакти.

У роботі з дітьми, які мають порушення зору, можна використовувати будь-які методи, але попередньо адаптовані до тієї чи іншої ситуації. Це й ігрові (ситуаційно-рольові, дидактичні, творчі, організаційно-діяльнісні, імітаційні, ділові, креативні ігри-драматизації), методи тілесної терапії, тренінги, казкотерапія та багато інших.

Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору в умовах

інклюзивного навчання є невід'ємною складовою розвитку сучасної освіти в Україні, що має мультидисциплінарний характер; сприяє створенню особливих умов для організації навчальної діяльності даної категорії дітей; забезпечує психологічну готовності серед всіх учасників навчально-виховного процесу до взаємодії з дитиною, яка має порушення зору; попереджає та здійснює корекцію вторинних відхилень в розвитку дитини [1].

Література:

1. **Сасіна І.О., Гребенюк Т.М.** Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями зору в умовах інклюзивного навчання / Випуск №9 (2017).

2. **Алеєва Н. М.** Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. / Н. М. Алеєва, Ю. В. Барінов та ін. / за ред. Є. П. Синьової, С. О. Рикова, 2016. – К. : Кафедра, 2016. – 212 с.

3. **Паламар О. М.** Основи психотренінгу осіб з порушеннями зору : навчальний посібник / О. М. Паламар, Т. М. Гребенюк. – К., 2010. – 202 с.

4. **Синьова Є. П.** Тифлопедагогіка : підручник / Є. П. Синьова, С. В. Федоренко. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 325 с.

5. **Синьова Є. П.** Особливості розвитку і виховання особистості при глибоких порушеннях зору [Текст] : монографія / Є. П. Синьова. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 441 с.

6. **Сасіна І. О.** Розвиток самостійної рухової діяльності дітей зі зниженим зором старшого дошкільного віку [Текст] / І. О. Сасіна // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 10 (18). – С. 51-60.

7. **Сасіна І. О.** Психологічна характеристика рівнів розвитку зорової уваги у дітей старшого дошкільного віку в нормі і при порушеннях зору [Текст] / І. О. Сасіна // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П.

Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 8 (16). – С. 181-192.

8. **Сасіна І. О.** Психолого-педагогічна готовність педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання [Текст] / І.О. Сасіна, О. Я. Ярич // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. – Вип. 23(3) – С. 81-88.

9. **Гребенюк Т. М.** Вивчення мотивів здобуття вищої педагогічної освіти особами з порушеннями зору / Т.М. Гребенюк // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови [Електронний ресурс]. – 2015. – Вип. 10. – С. 39-45. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2015_10_8.

10. **Гребенюк Т. М.** Особливості розвитку пізнавальної активності молодших школярів зі зниженим зором на уроках української мови [Текст] / Т.М. Гребенюк // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 8 (16). – С. 121-129.

11. **Гребенюк Т. М.** Теоретичні аспекти розвитку уваги молодших школярів з порушеннями зору на уроках української мови [Текст] / Т.М. Гребенюк, К.А. Шевчук // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки : Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. Ун-т ім. М.П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 10 (18). – С. 61-70.

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВНЗ, ЯК БАЗОВОГО ЕЛЕМЕНТА БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Городинський С.І.

*ст. викладач ВДНЗ Буковинський державний
медичний університет
м. Чернівці, Україна*

Перша половина ХХ ст. в усьому світі пройшла під лозунгом гострої критики системи освіти. Традиційні системи освіти загострювали суперечності між орієнтацією на систему знань, умінь і навичок як основу підготовки людини до життя та її особистісним розвитком людини. Криза виявилася передусім у невідповідності потреб суспільства його можливостей, освітнього і культурного рівня запитів особистості.

Інновації самі по собі не виникають, вони потребують управління. Вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих учителів і цілих колективів. Необхідність введення інноваційних технологій у навчально-виховний процес ВНЗ України, обумовлена модернізацією галузі освіти; переваги і недоліки впровадження інноваційної кредитно-модульної та модульно-рейтингової технологій навчання в освітній процес України. Вимоги сучасного суспільства диктують необхідність дослідження та глибинного вивчення наслідків поширення у вітчизняному освітньому просторі інноваційного продукту, яскравим прикладом якого є кредитно-модульна та модульно-рейтингова системи навчання. Тому ми спробуємо більш детально дослідити особливості нової системи освіти, якої вимагає входження України до Болонського процесу.

«Інновація виокремлює лідера», – зауважив Стів Джобс – успішний американський підприємець і винахідник, генеральний директор корпорації Apple Inc. За його твердженням інновації (італ. *Innovazione* – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, які охоплюють різні галузі.

Із розвитком комп'ютерних технологій, інновації всебічно поширилися у суспільне життя: науку, освіту, культуру, політику тощо. Одним із шляхів модернізації освітньої системи України є впровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів інноваційних педагогічних технологій і методів. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання, адаптації навчально-виховного процесу до нових суспільно-історичних умов.

Вища школа як один із найважливіших інститутів соціалізації людини, підготовки молоді до ролі активних суб'єктів майбутніх суспільних процесів повинна бути винятково уважною як до нових реалій і тенденцій суспільного розвитку, так і до нововведень у галузі змісту, форм і методів навчання й виховання. Відповідно, сучасному викладачеві ВНЗ для його професійної діяльності необхідно апелювати саме до інноваційного потенціалу.

В організації інноваційних пошуків важливим є вибір актуальної науково-педагогічної теми, чітке формулювання мети і завдань творчої діяльності як цілого колективу, так і кожного педагога зокрема, оптимальний розподіл і корпоративна праця.

Процес упровадження інновацій доцільно розподілити на основні етапи, враховуючи теоретичну та практичну підготовку викладачів. Слід подбати і про науково-методичне обґрунтування інновацій, залучення до їх упровадження авторитетних, творчих педагогів, які в змозі подолати супротив педагогічної спільноти. У таких випадках необхідним є створення спеціальних груп кваліфікованих, ініціативних викладачів, які візьмуть на себе відповідальність за аналіз та апробацію головного досвіду, систематичного відбору ефективних ідей, технологій, концепцій, які можуть бути використаними у педагогічній практиці. Інноваційна спрямованість визначається критеріями педагогічних інновацій, до яких відносять: новизну, оптимальність, результативність та ефективність, можливість творчого застосування нових результатів у масовому досвіді.

Таким чином, впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів України є, безумовно, важливим і

правильним з огляду на швидку модернізацію освітньої системи. Хоча цей процес має як переваги, так і недоліки.

Вагомим негативним чинником також є перепони до ефективного упровадження модульно-рейтингової технології навчання. Однією з таких перепон постають педагогічні стереотипи викладачів, їх надмірна перевантаженість та економічні проблеми в Україні, що унеможливають гідну оплату науково-педагогічної діяльності, яка наразі набула дуже високого рівня інтенсивності та інтелектуального напруження.

Незважаючи на це, впровадження інноваційних технологій в освітній простір України з кожним роком посилюється і виходить на новий рівень.

Так, на сьогодні поява нових методів викладання, роботи зі студентською молоддю за допомогою різних комп'ютерних програм, дистанційних курсів не є чимось незвичайним. Студенти, молоді викладачі зазвичай звикають і швидко пристосовуються до інновацій у навчальному процесі, що, в свою чергу, сприяє взаємодії «студент-викладач» і навпаки як у професійній, так і в міжособистісній площині. Тому освітній процес в Україні має численні перспективи в галузі інноватики, а українські дослідники не припиняють наукових розвідок з цієї галузі з метою піднести якість вітчизняної освіти на найвищих європейській щабель, відповідаючи передовим стандартам навчально-виховних критеріїв освіти.

Література:

1. Інноваційна теорія Йозефа Шумпетера: сучасне звучання економічних та управлінських ідей: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2012. – 324 с.

2. Абасов З. А. Понятійно-терминологический аппарат инновационной педагогической деятельности / З. А. Абасов // Философия образования. – 2006. – №1(15). – С. 56 – 62.

3. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка [Текст] : навчальний посібник / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.

4. Крeмiнь В. Г. Вища освiта в України i Болонський процес: навчальний посiбник. – К. : Освiта, 2004. – 384 с.

5. Фiцула М. Педагогiка: Навчальний посiбник / М. Фiцула //Навчальний посiбник, 2-ге вид., виправлене, доповнене. – К. : Академвидав, 2005. – 559 с.

